

MESERIASUL AZ IPAROS DER GEWERBETREIBENDE MUNKAADÓK LAPJA

Erdély és Bánság kis- és középipar-
sainak hetilapja. — Az Ipartestületek
Szövetsége, az aradi Iparos Özön, az
Ipari Szindikátusok, a Romániai Épi-
tőmesterek Szövetsége és a Timisoarai
Vendéglősök és Kávások Ipartestülete
hivatalos lapja. Egyesülve a timisoarai
„Az Iparos”-sal és a „Fodrász Ujság”-
gal.

„Tiszteld a tisztos
ipart!”

Conferințele ministe- riale la fața locului

De IULIU REINHART.

Guvernul a readus în viață o frumoasă
datină prin conferințele ministeriale ținute
în diferite puncte ale țării, chiar la fața
locului. Miniștrii și oamenii de stat în
adunări în diferitele provincii luând contact
direct cu poporul și contribuabilii pentru a
le asculta plângerile și mai ales pentru a re-
media nedreptățile prin sancțiuni rapide și a
da ajutoare a căror valoare este îndoiată
pentru că ajunge imediat la locul destinat.

În rândul acestora a fost și Timișoara
unde s'a prezentat poporul întregului Banat
și Crișana, să se jăluiască la această nobilă
adunare.

Agricultorii — ca cea mai însemnată
pătură socială din țară — au fost primii,
cari s'au plâns din cauza prețului redus al
grâului. Dl. Ministru al agriculturii a pus
imediat un milion de lei la dispoziția autorită-
ților locale pentru cumpărături intervențio-
nale de grâu și grâu s'a urcat luni la 410
lei și Vineri s'a plătit 430 lei pentru acelaș
grâu, a cărui preț săptămâna trecută a fost
numai 370 de lei.

Au arătat că ce a devenit Banatul, Ca-
naanul plin de lapte și miere, prin închi-
derea pietelor naturale din apus, iar distan-
ța de 1000 km. până la hotarul dela răsărit,
din cauza transportului prea scump este de
neînving. Ca urmare s'a întocmit un frumos
plan pentru folosirea drumului de apă estic
a canalului Bega până la Turnu-Severin.

După agricultori au venit comercianții
și precum s'a putut ceti din ziare numai Ca-
mera de Comerț și Industrie din Arad a în-
ăntat unsprezece mari memorii plin cu plân-
gerile comercianților. Prin graficoane colo-
rate și tabele au arătat că până ce populația
Banatului varsă două miliarde și jumătate
pentru impozite numai șasesute de milioane
se restituiesc pe alte căi. Suma bugetului Sta-
tului este de optsprezece miliarde, deci cade
pe cap de locuitori 1000 lei impozit, iar con-
form socotelii de mai sus în Banat plătește
fiecare locuitor câte 2500 lei impozit, deci
de două și jumătate de ori mai mult ca media
peste întreaga țară.

Comercianții din Timișoara sunt impuși
pe aceeași bază ca cei din capitală, adică în
medie după un venit impozabil de 100.000 lei.
Acest fapt ne face desigur mândri, însă ve-
nitul nostru nu este atât de mare ca să su-
porte această sarcină. Luând în cercetare ce-
le opt clase din patenta fixă pe întreaga țară
în medie sunt impuși în cele patru clase in-
ferioare până la un venit anual de 40.000 lei
78 la sută, iar în cele patru clase superioare
22 la sută. În Banat în cele patru clase in-
ferioare sunt înrolați 54 la sută până ce în
cele patru clase superioare 46 la sută față
de media pe întreaga țară de 22 la sută.

Noi, meseriași, am așteptat când ne va
veni rândul și nouă, când se vor prezenta
conducătorii noștri excelențelor, când va su-
na clopotul pe care le am pus la gât. Tă-
cerea morbidă a avut acelaș efect ca „abloul
renumit al pictorului rus Veresciaghin „În
strămtoarea Sipca este totul liniștit”, care
reprezintă un soldat în post, înghețat, acope-
rit de zăpadă că numai baioneta îi se vede.

(Urmarea la pag. 8.)

Hiába kalkulálunk, ha a konkurrens
nem kalkulál, de ha nem kalkulá-
lunk, tönkre fogunk menni . . .

Az a bizonyos 25 pont, amelyek nélkül nem lehet helyes az épületlakatos és vízveze- ték-szerelő kalkulációja

Ervek sorozata, amelyek mind azt bizonyítják, hogy a mai lakatos és
szerelő nem alkalmazhatja a helyes kalkulációt és az a bizonyos egyet-
len érv, hogy nem tud keserves munkája után megélni, ha nem alkalmazza

A helyes kalkuláció alapföltétele: szüntesse meg, vagy leg-
alább csökkentse a munkanélküliséget az államnatalom . . .

Irta: SCHAEFER RICHÁRD

Az Iparos kalkulációs cikksorozatát nagy ér-
deklődéssel olvasom. Megnyugvással tölt el a tu-
dat, hogy mások is felismerték a mai helyzet tart-
hatatlanságát. Azok, akik az összes iparos prob-
lémáknak erről a legfontosabbikáról előttem ír-
tak, kimerítően jellemezték az iparosság több-
ségének a helyes kalkulációval szemben tanusi-
tott magatartását. Ennek ellenére remélik, hogy
a csaknem halálos betegség ellen van orvosság.
En kissé sötétebb színben látom a helyzetet.

NEM KEDVEZNEK A MAI VI- SZONYOK A HELYES KALKU- LÁCIÓNAK.

Többször volt alkalmam szakmában, a
szaktársak élén, az összetartás jelentőségét, szük-
ségességét és célszerűségét buzdítva fejtegetni.
Iparos akciók, mozgalmak, szervezkedések egész
seregét figyeltem meg. Legtöbbször magam is
résztevőjűk voltam, de érdekelték ezek a meg-
mozdulások akkor is, ha más szakmák próbálkoz-
tak velük. En úgy tapasztaltam, hogy kár volt az
időért.

Meddő volt minden fáradság, amit a jóaka-
ratu kezdeményezők arra fordítottak, hogy
az iparos ne csak beszéljen a helyes kalkulá-
cióról, hanem gyakorolja is azt.

Alig két-három hét leteltével csendesen jobb létre
szenderültek ezek a mozgalmak, mert

megszűnt irántuk minden érdeklődés

Szeretettel fogadom és szeretettel köszöntöm
Az Iparos kalkulációs mozgalmát is. Ne ítéljenek
azonban el kicsinyhitűségemért, — nem merem
remélni, hogy a mozgalomnak eredménye lesz.
Nem merek hinni a sikerben, mert

a mai viszonyok nem a helyes kalkulációnak,
hanem a kíméletlen, arletoro, iparosellenes
konkurrencianak kedveznek.

Nagyon nehéz kikutatni, hogy honnan indul-
tak ki az árak letörésének tisztességtelen kísér-
letei. Nehéz és nem is nagyon érdemes.

Bármelyik iparos sodródhatik olyan helyzet-
be, hogy a maga kényszerű ténykedésével
szaktársai jogos elégedetlenségét kelti fel.

Ugyebár érthető így, hogy minimálisra csök-
kent a szaktársak egyetértése és az egymás iránti
bizalom?

NEM TUD „LEMONDANI” A MAI IPAROS.

Az talán a legsúlyosabb hiba, hogy
hiányzik az iparosságból a lemondani tudás
nemes és egyedül célravezető tulajdonsága.

Már pedig, ha ez nincs meg, hogyan képzelhető
el eredményes mozgalom, amelynek az

„egy mindért, mindnyájan egyért”

elve lehet egyedüli alapja.

Bizonyos, hogy a multban az élet ezer alkal-
mat adott a legtöbb iparosnak arra, hogy ta-
pasztalatokat, tudást, életrevalóságot szerezzen.
Korán elkerültek a szülei háztól, az idegen kör-
nyezetben önállóságra tettek szert, módjuk volt
arra is, hogy idegen országokba jussanak, meg-
ismerkedjenek magasabb műveltségű népek fej-
lettebb kulturájával, realisabb gondolkodásmód-
jával. Láthatták, ezekben az országokban szorgal-
masabb az iparos, nagyobb az önbizalma és talán
a mások tudását is inkább megbecsüli.

Mind ezek felismerése hagyott bizonyos nyo-
mokat a mi világlátott iparosainkban is.

Háboru előtt és háboru után

Az ilyen élettapasztalatokkal felszerelt ipa-
rostól joggal volt elvárható, hogy szaktársai
javára szükség esetén arról is le tudjon mon-
dani, amivel szemben egyébként nem volna
kényszerű, vagy kényszeríthető ezt az érte-
nyet gyakorolni

El lehetett tőlük ezt várni, mert meg tudták ér-
teni, hogy ez a lemondás az általános helyzet ja-
vitása érdekében történik, aminek meg lesz a
maga áldásos következménye minden egyes ipa-
rosra. Ezekről az iparosoktól nemcsak azt vár-
hattuk el, hogy munkáikban felett, modern iz-

lést, üzemükben a helyes rendszert gyakorolják, hanem azt is, hogy helyesen kalkuláljanak.

Háboru előtt a legjobb uton haladtunk, hogy ez a legmagasabb iparos nivó hova-tovább általánossá váljék.

Sajnos, csak a háboru előtt. Az áldatlan háboru ugyanis a fejlődésnek ezt a sokat ígérő lehetőségét elvágta.

NEM SZEREZHET KÜLFÖLDÖN TAPASZTALATOKAT A MAI FIATAL IPAROS-GENE-RACIO.

Ez a háboru — ezren és ezren megállapították már, — még ma sem fejeződött be.

Az államok az iparosnak annyira szükséges és fontos mozgási szabadságát minimálisra csökkentették.

A tömérdek korlát, amit a határok közé állítottak, odavezetett, hogy

nagyobb tökélnél és összeköttetéseinél fogva még ott is a gyáripár fejlődik, ahol — nincs gyáripár és a sok száz éves multtal bíró kisipar — senyved.

NEMCSAK JÓL FIZETŐ MUNKÁNKAT, HANEM JÓL KÉPZETT MUNKÁINKAT IS A GYÁRIPAR FALJA FEL...

Maholnap odajutunk, hogy

a kisipar kénytelen lesz lemondani minden komoly termelő munkáról és a maga egyre szerényebb szegényedő létfenntartását kizárólag a javítási munkákban keresni és találni meg.

Ezt is csak azért, mert a gyáraknak nem fizetődik ki a javítási munkálatokkal járó nagy utánajárás.

A gyáripár előszeretettel vonja el tőlünk, kisiparosoktól, az általunk nevelt munkaerőket

és mivel nincs elég munkája hozzá, hogy azoknak is kenyeret adjon, akiket, mint inasokat a gyárak tartottak és szabadítottak fel,

a saját nevelésű, egyoldaluan kiképzett segédek elbocsátja.

Ezekből a gyárak által felszabadított, rosszul képzett segédekből lesznek aztán legtöbbszörre a kontárok, akik

igen szerény, sőt, — ne tagadjuk, — gyakorlatosan minimális szaktudásukat azzal igyekeznek feledtetni, hogy — olcsón dolgoznak.

HIABA MINDEN...

Az Ipari piac mai, beteges viszonyai ezerszámra produkálják a fenti körülmények között munkanélkülivé vált iparos segédek. Mi lehet belőlük más, mint kontár?

Ez ellen a tömeg ellen céltalan a szakmánkénti szervezkedés, hiábavaló a hatósági intézkedések érdekében indított mozgalom és ennek eredménye az is, hogy csődöt mond velük szemben a helyes kalkuláció is...

Emberi szempontból nem lehet kívánni, hogy ezeket a szerencsétlen munkanélkülieket üldözzék. Ők is épen olyan áldozatai a gazdasági helyzetnek, mint az önálló iparos.

Az üres gyomornak parancsolni nem lehet és így kénytelenek vagyunk belátni, hogy min-

Hogy kalkuláljon az épületlakatos és vízvezetékszerelő?

Most, hogy majdnem a cikkem végére értem, jutok csak hozzá, hogy valamit az épületlakatos és vízvezetékszerelő helyes kalkulációjáról is írjak. A kérdés lényegét felfogásom szerint kimerítették már Cséller István és Márton Sándor iparos társainak az épületasztalosok és az uriszbőség helyes kalkulációjáról e lapban közltem irt magasszínű cikkkel. A helyes kalkulációnak a mi iparágunkban is az az alapja, hogy

az iparos ne csak a bevételi, hanem a kiadási tételekkel is számoljon.

Bizonyára minden fémiparos éppen olyan jól tudja, mint más szakmabeli iparos testvéreink, hogy milyen tömérdek kiadás terheli még az egy segéddel és egyetlen inassal működő kis lakatosműhelyt is. Nagyon jól kell tudniok, mert nem a más, hanem a saját és családjuk szájától vonják el a falatot, amikor keserves keresményükből, — sajnos, nem ritkán a még keservebb hitelből — ezeket a terheket kiizzadják. Nos, ha tudják, csinálják is.

Vegyük számításba a munkáinak megállapításánál azokat a kiadásokat is, amelyek ezeknek a munkáknak előállítását terhelik.

denki úgy igyekszik magának munkát és kenyeret szerezni, ahogy tud.

AZ ÁLLAMHATALOMNAK KELLENE INTÉZKEDNI...

Elsősorban az államhatalomnak kell belátnia, hogy ez így nem mehet soká.

Elveszti az állam fizetőképessé adófizetőit, mert hovatovább azok is kontársorsra jutnak.

A szanálás feladatát az államhatalomnak kell megoldania. Mi, iparosok, nem tehetünk egyebet, minthogy rámutatunk az anomáliákra és várjuk jobb idők bekövetkezését, amikor több munkaalkalom kínálkozik.

Ez a várakozás sokáig eltarthat. Sokakat anyagi romlásba is juttathat.

Az iparosság ereje azonban sokkal gyengébb, semhogy ezen az általános, mindenkit érintő súlyos helyzeten változtani tudjon.

Egy elemista gyermek is könnyen megérti, olyan egyszerű a helyes kalkuláció és mégis ezen akad meg és megy veszendőbe annyi tízezer kisiparos megélhetése.

Ha a szakmabeli iparos egy kis számvetést csinál, hogy az alább felsorolandó 25 tétel alapul vétele mellett mibe is kerül neki évente az üzeme, már birtokában van a nagy kulcsnak, ami a kalkuláció titokzatos ajtaját kinyitja. Évi kiadásainak összegét elosztja a 365 nap számával és

az egy napra eső rezsiköltséget is figyelembe veszi, amikor kikalkulálja, hogy mibe kerül neki a munka, amely mellett még haszna is kell legyen, ha meg akar élni.

Ha olyan munkát vállalunk, amelynek elvégzése üzemünket pontosan egy napra vessi igénybe, annyit kell kapnunk érte, amennyi az évi rezsinkből egy napra esik, hozzáadva ehhez az anyag árát, a vállalkozó iparos létfenntartásához szükséges egy napi összeget és egy kis többletet is, mert hiszen arra is gondolni kell, hogy eljön az az idő is, amikor a vállalkozó öreg lesz és munkaképtelen...

Régi lakásügy

Írta: MÓRA FERENC.

Százegynéhány esztendővel ezelőtt leggazdagabb szegedi ember valami Csirigán Spiridion nevű görög boltos volt. (Tudnivaló, hogy abban az időben az egész Alföldön görögök voltak a zsidók.) Mivel a ragadvány-név már akkor is divatban volt, — ezt a divatot alighanem még Ázsiából hoztuk magunkkal. — az érdemes görögöt Disznó Csirigának hívta az egész város. Már, hogy milyen karakterbeli tulajdonságaival érdemelte ki ezt az epitetont, azt én meg nem tudom mondani, s mivel az száz esztendő multán ugyanis igen mindegy mindnyájunknak, maradjunk abban, hogy disznó gazdagságából eredt a ragadvány neve.

Amikor a boltosságából kigazdultán visszavonult Csirigán a palánki házába, azt beszélték róla, öreg napjaiban azzal mulatja magát, hogy szeleli a pénzt. Mert annyi volt a sájnforintja, hogy mind rakásra penészedett a vasiladokban. Azért szakajtóval hordta le a görög az udvarra s ott úgy szelelte, ahogy a szegényember a buzát szokta. (Tudniillik abban az időben még szegényember volt az, aki buzát szelelgetett.)

Nem is lett volna a magános öreg kalmárnak semmi baja a világon, ha két szomszédjával meg nem verte volna a jóisten. Két fecskéfészformájú sárviskó tapadt a Csirigán udvarházához. Az egyik gulibában lakott Szépenlépő Tatár Pál lakatos. a másikban pedig Ósze Kun Demeter kovács. (Mindkét nevet megtalálhatja az egykorú adóajstromokban, aki jól keresi. Ha valaki nem találja meg, magára vessen.) Ósze kovács volt a felső, Tatár lakatos az alsó szomszéd. Mind a kettő szorgalmas, derék, jóra való mesterember, akivel az égvilágon senkinek sem volt baja, csak az öreg Csirigának. Neki se egyéb, csak annyi, hogy

a lakatos is, a kovács is egész nap kalapált aától öneki soha nyugta nem lehetett. Akármelyik zugába vette be magát a sok szobájának, minden-hová beférkőzött a műhelyek muzsikája.

Derék ember a kovács, kipp-kopp-kopp, nem pihen a kalapács, kipp-kopp-kopp — hallatszott a kovácsműhely felől napkelteitől napáldozatig.

Amire a lakatosműhely szakadatlanul azt csengte-bongta vissza:

— Itt a gazda lakatos, kling-klang-klang, mikor kormos, takaros, kling-klang-klang!

Az olvasó pedig itten ne vessen közbe, hogy ez merő kitalálás, mert azt én nem tudhatom, hogy száz esztendővel ezelőtt miképpen felelt a lakatosműhely a kovácsműhellyel, pláne kis iskolásoknak való verben. Tessék elhinni, van ez olyan hihető, mint a világháboru idején voltak az „illetékes helyről vett” megnyugtató nyilatkozatok, amiket pedig készpénzű méltóztatott fogadni. Az én hitem szerint a lakatosműhelyek és kovácsműhelyek muzsikája száz esztendővel ezelőtt is éppen olyan volt, mint ma. Aki nem hiszi, álljon meg a lakatos vagy kovácsműhely előtt és szóról szóra ezt a muzsikát fogja hallani, amit én fentebb leköltözttem. Legföljebb egy kis forgalmi mellékzöngéje támadt azóta.

Egyszóval szép muzsika ez nagyon annak, aki szereti, de Csirigán nem szeretta. Szalajtgatta is a pedinter-jét — ez is szép alföldi magyar szó ám, Bedienter alatt keresendő a német szótárban, — hol egyik, hol másik szomszédjához, hogy hagyjanak föl azzal a förtelmes kalapálás-sal, míg szépen vannak, mert ha ő egyszer kijön a békétüresből, olyan csufot tesz velük, hogy azt meg nem köszönik.

— De nagy ur az ur, adjon egy garast — ültött az üllőre Ósze kovács akkorát, hogy csak úgy rezgett bele a cigánybolha, ahogy magyar-kovácsul a szikrák hívják.

— Mond meg gazdának, fiam, cseréljünk mesterséget — üzenté vissza Tatár lakatos is. — Bizony én is jobban szeretnék bankót lapátolni, mint vasat kalapálni.

Hogy szép szóval nem boldogult, vitte panasztát a görög a két kormosképu ember ellen a városházára. Sok öneki a jó embere a magisztrátusbéliek közt, majd segitenek azok órajta.

De hát azok csak a nyakukat csavargatták és nem tudnak egyéb tanácsot adni, mint hogy vegye meg a görög azt a két rossz putrit és veresse szét őket.

— De nem adják ám a trifurcifereket!

— Hát akkor vegye kend a házat a hátára, jóember és vigye ki a Tiszapartjára a zsidó utcába, — nevette el magát a főbíró, Miller Sebestyén, — ott úgy sincs egyéb szarított halszál, az pedig nagyon csöndes teremts.

Akkor aztán azt találta ki a görög, hogy megrakta a zsebet aprópénzzel, kiállt a háza elébe s utját állta mindenkinek, aki a kováchoz vagy a lakatoshoz igyekezett:

— Ugyan, atyámfia, kéresem kend magának rendes kovácsot, rendes lakatost, ne menjen ezekhez a kontárokhöz, inkább én fizetem a munkadíjat.

Az atyafiak persze elvették a garaskát és a görög látta, hogy ez rossz üzlet lesz, mert ha ő fizet, akkor az egész város lakatossal akarja megcsináltatni a rongyos ködmönt is és a kováccsal megtaláltatni a lyukas csizmát is, de patkóért, lakatért mégis csak a szomszédokhoz mennek s a nevetés még a nagy kalapálásból is kihallatszik.

Akkor aztán azt gondolta el a bolond Csirigán, hogy ha a garas nem segített, majd segít a forint. Kidoboltatta a piacra, hogy száz forinttal hálálja meg, ha valaki tanácsot tud neki adni, hogyan szabadulhatna ő meg a két szomszédjától.

Száz forint olyan nagy pénz volt akkoriban,

Az épületlakatos és vízvezetékyszerelő kiadásainak 25 főpontja

Nem ambicionáltam, hogy sok pont jöjjön ki, amikor az alábbi felsorolást összeállítottam. Az „üzleti veszteségek” címszó alatt szereplő 19-ik pont a megmondhatója, milyen sok pontot lehetne még a listába felvenni, ha a kiadások sokaságát a pontok számával akarnók jelképezni. A szerelőiparos minden külső munkára egy egész kis műhelyt kénytelen kiküldeni, illetve szinte egész műhelyével a helyszínre kell mennie, amikor a munkáját végzi. Mennyi idő vész így el, amit szintén kalkulálni kell. Ebbe a pontba számít az a megrendelő is, aki nem fizet és az a munkás, aki a sok éven át neki adott kenyérért azzal fizet, hogy amikor önálló lesz, sorra hárzalja és olcsóbb árak ígérgetésével elcsalni igyekszik legjobb megrendelőinket...

Nem hangulateltérés céljából irtam ezt a cikket. Igazolja ezt az is, hogy meglehetősen sötét színben látom jószándéku szaklapunk egész kalkulációs mozgalmának sikerét. Bizonyos azonban, hogy az a szakmámbeli iparos, aki nem számol az épületlakatos és vízvezetékyszerelő kiadásainak 25 pontjával, olyan uton halad, amely lefelé vezet...

Az épületlakatos és vízvezetékyszerelő főbb kiadásai a következőképpen foglalhatók össze:

1. Műhely és irodabér.
2. Városi adó.
3. Állami adó.
4. Lakbérszerződési illeték.
5. Társadalmi kiadások: ipartestület, egyház-adó, jótékonyági egyesületek, stb.
6. Szavatossági és tűzbiztosítás.
7. Munkás betegséglel- és nyugdíj fél illetéke.
8. Munkás betegsége esetén első heti munkabér.
9. Munkás fizetett szabadsága.
10. Tanulók szerződötése és iskolai költsége.

BORBELYNAL...

— Legyen szives, dezinficiálja a fésűt. Talá-
valy egy piszkos fésű miatt tövestül kiküldött a
hajam. Nem szeretném, ha még egyszer előfor-
dulna.

még sajn-ban is, hogy némelyik szegény ember
egész életében se látott annyit egy rakáson. (Hi-
szen a népmeséinkben is ez a legnagyobb summa.
Ez után már csak az egy kád arany következik.)
Nem lehet csudálni, hogy a lakatos meg a kovács
még aznap beállítottak műhelyzárás után a Csiri-
gán-portára azzal, hogy jó szomszédok gyanánt,
kérőbe jöttek ők, mert már látják, hogy nincs
maradásuk a mostani helyükön, nem lehet a Csiri-
gán szomszéd nagy eszén tuljárni.

— Nos, nos? — ragyogott föl a görög kövér
ábrázata.

— Eltökéltük, hogy elhurcolkodunk ősi por-
tánkról mindakelten a magunk jószántából —
vallotta a kovács.

S nagyon megköszönnék, ha nekünk adná az
ur a hurcolkodásra azt a száz forintocskát.

— Menjete, fussatok, szaladjatok, egy per-
cet se maradjatok, ebben a nyomban elhurcolkod-
jatok! — biztatta őket a boltos a azonnal kifizet-
te nekik a lelépési díjat.

Megigérte a két ember, hogy mire kireggellik,
nyomuk se marad a régi portán, Csirigán pedig
bizonyos volt benne, hogy a két szomszéd nem
olyan ember, hogy ne álna a szavát. Nem is tu-
dott egész éjszaka aludni az örömtől, reggel felé
pedig, mikor elszundított volna, egyzerre köszön-
tött rá a szokott gonosz muzsika:

— Derék ember a kovács, kipp-kopp-kopp,
nem pihen a kalapács, kipp-kopp-kopp!

— Itt a gazda lakatos, kling-klang-klang,
mikor kormos, takaros, kling-klang-klang!

Csirigán kiugrott az ágyából és esze nélkül
szaladt az ablakhoz. Hát nem tartotta volna meg
a szavát az a két morgályegető?

Megtartotta az, kiköltözött mind a kettő.
Szépénlő Tatár lakatos az Ősze Kun kovács há-
zába hurcolkodott, Ősze Kun kovács pedig a Szé-
penlő Tatár lakatoséba.

11. Villanyvilágítás és villanymotor áram.
12. Inkasszási költség.
13. Irodai kellékek, papír, üzleti könyvek,
nyomtatványok.
14. Szaklap, napilap, szakkönyv és folyóira-
tok.
15. Vízfogyasztás.
16. Iroda és műhely fűtése és jókarban tar-
tása.

17. Üzleti kerékpár jókarban tartása.
18. Mentőszekrény és kötszer.
19. Üzleti veszteségek.
20. Utiköltségek.
21. Szerszámkopás és pótlás.
22. Forrasztóon, benzin, gyanta, szurok,
gipsz, cement, gumi, bőr, olaj, festék, sósav stb.
23. Vas és ólomhulladék.
24. Autógénheggesztő készülék jókarban tar-
tása és a hozzá szükséges karbid és oxigén.
25. Számla-, okmány-, repülő- és posta-bé-
lyegek.

A törvénylátó napok és a kézműipar

Irtá: REINHART GYULA

Gyönyörű hagyományt elevenített fel a
kormány, midőn ismét rendszeresítette az
egész ország területén a törvénylátó napokat.
A miniszterek és államférfiak országreszen-
ként gyűlnek egybe, hogy a néppel és az adó-
zó polgársággal felveszék a közvetlen érint-
kezést, meghallgassák panaszait, de főkép-
pen, hogy gyors intézkedésekkel igazságtal-
anságokat szüntessenek meg és két kézzel
nyujtsák a segítyt, amelynek értéke kétsze-
res, ha rögtön jut el rendeltetési helyére.

A sorrendben a legutolsó Timisoara volt,
ahová felvonult a Bánság és a Körösszög
egész népe, hogy jajsavával hangossá tegye
az ékes gyülekezetet.

A mezőgazdák, mint az országfentartó
elem legfontosabbika voltak az első, akik ne-
hézményezték az olcsó buzaárakat. A földmi-
velésügyi miniszter azonnal intézkedett és
egymillió lejt utalt ki Aradra buzavásárlás
céljaira. Ime, kedden már 410 lej, pénteken
430 lej volt a buza ára, holott az előző héten
csak 370 lejt fizettek a buzáért az aradi pia-
con. Felpanaszolták a gazdák, mivé lett Bán-
ság, ez a tejjel és mézzel folyó Kánaán, mert
elzárták a természetes, nyugati piacaitól. A
keleti határ, amely ezer kilométernyire van,
a drága szállítás folytán elérhetetlen. Gyö-
nyörű tervezetet készítettek a Bega csatorna
és Turnu Severin bekapcsolásával az olcsó vi-
zi ut kihasználása céljából.

A mezőgazdák után a kereskedők vonul-
tak fel. Mint a napilapok megírták,
egyedül az aradi kereskedelmi és iparka-
mara tizenegy nagy memorandumban
foglalta össze a kereskedők sérelmeit.

Színes grafikonokban és táblázatokban mu-
tatták ki, hogy míg a Bánság egymillió la-
kosa két és félmillió lejt szállít be a köz-
pontnak adó címén, addig ebből csak hatszáz-
millió térül vissza és így

ez az országresz évenként egymillió
és kilencszáz millióval szegényedik.

Az állami költségvetés összege tizenhatszáz-
millió. E szerint esik egy lélekre átlagban
1000 lej adó, míg a fenti számítás alapul vé-
tele mellett a Bánságban minden lélekre 2500
lej esik, vagyis

két és félszer nagyobb összeggel adózik
a Bánság, az országos átlagnál.

A timisoarai kereskedőket ugyanazon az
alapon adóztatták meg, mint Bucuresti székes
HAVASI GYOPAR.

A kecskepásztor este hazafelé tereli a kecs-
kenyáját és amint úgy egymásután elugrának
előtte a kecskék, megszámolja őket. Így:

— Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét,
nyolc, pá d e s, tíz, tizenegy, tizenkettő...

REGI BARATNOK TALÁLKOZNAK.

EGYIK ASSZONY: Tudod, az én uram olyan
kövér, hogy ha ránézek, kenyeret kell enni hoz-
zá.

MASIK ASSZONY: Na és az enyém. Az
olyan magas, hogy egy székre kell állni neki, ha
a fogát meg akarja puccolni

főváros kereskedőit, azaz átlagában 100.000
lej jövedelem után. Ez minden esetre nagy
buszkeséggel tölti el szívüket, de a keresetük
azonban mégsem olyan nagy, hogy ezt az
adót elbirná. A patenta fixa nyolc osztályát
tekintve, országos átlagban a négy alsó osz-
tályba 40.000 lej évi jövedelem határáig 78
százalék van besorozva, a felső négy osztály-
ba marad tehát 22 százalék. A Bánságban
az alsó négy osztályba 54 százalék tartozik,
a felső négy osztályba ezzel szemben 46 szá-
zalék, az átlagos 22 százalékkal szemben...

Mi, kézműiparosok, vártuk, mikor kerül
ránk a sor? Mikor fognak a mi vezéreink is
a kegyelmes urak elé járulni? Mikor szólal
meg a kolomp, amelyet a nyakukba akasztot-
tunk. A néma csend úgy hatott ránk, mint
„Verescsagin orosz festő hírneves képe.” A
Sipka szorosban minden csendes... Ez a kép
azt ábrázolja, hogy az őrségre kiállított ka-
tona megfagyott. Betemette a hó, csupán
a szuronyának hegye látszik már ki.

Egyetlen panaszos szó sem esett Timi-
soarán a kézműiparosok helyzetéről. Így,
mint illő visszhang egyetlen bátorító szó,
egyetlen gyenge ígérlet sem jöhetett válaszként
erre. Vajjon azért nem hangzott el pa-
nasz, mert olyan jól megy a kézműiparosok
sora, vagy pedig azért, mert már ugyanis min-
den mindegy, halál ellen nincs orvosság...

Hogy éppen az iparosoknak menne ki-
vételesen jól a dolguk, igazán nem hiszi el
senki. Vagy már ott tartanánk a pokol kapu-
jánál, amelyre Dante szerint az vagyon írva:
„Hagyjatok fel minden reménnyel!” Ezt nem
szabad hinnünk, hiszen az élni akarás, a lét-
ért való küzdelem annyira belénk idegződött,
hogy megmaradásunk érdekében mindent
meg akarunk és meg fogunk tenni.

Hogy ilyen alkalmakat, mint ezek a tör-
vénylátó napok, nem használunk ki, hogy ma-
gunkra vonjuk a figyelmet, tehetetlenségünk
és szervezetlenségünk következménye. Vagy
talán tulságosan szerények vagyunk? Meg-
elégedtünk azzal, hogy pár százunkat kitün-
tették és a mellünkre tűzhetjük a „Meritul
Industrial” érmét? Bizonyos, hogy ilyen de-
korációval nem lehet elégedetlenkedni. Utó-
végre a „nemesség” kötelez...

A jövőre vonatkozólag egyet vessünk
jól emlékeztetünkbe. Az állami költségvetés-
ben csak a személyi kiadásokra maradt fede-
zet. A dologi kiadások mind töröltettek, a be-
ruházásokra így nem maradt fedezet. A váro-
sok nem kapnak engedélyt arra, hogy köz-
munkák céljaira kölcsönt vegyenek fel. Eppen
Arad-város polgármesterét tanította ki leg-
utóbb a pénzügyminiszter, hogy

az általános takarékosági irányzattal
szemben összeférhetetlen, hogy a város
kölcsönt vegyen fel.

Közmunkák révén ilyenformán nem szá-
mithatunk arra, hogy megkezdődjék az ipari
fellendülés korszaka és hogy azokból a mil-
liárdokból, amiket adó fejében befizettünk,
visszatérüljön ismét a gazdasági forgalomba
valami, megtermékenyítve azt. A közterhel
az iparosoknak már nemcsak hasznát és ke-
resetét vonták el, hanem a legszükségesebb

forgó tőke híján működésük meg van bénítva. Új pénzforrásokra kell szert tenni, mert az általános pénztelenség a gazdasági válság egyik legfőbb oka. Szenvedjük ezt annyival is inkább, minthogy hitelszervezetünket derékban törte ketté a válság és azoknak sincs módjuk új hitelek nyújtásával élenkitően hatni, hónuk alá nyulva az elbukott egzisztenciák ezreinek.

A közmunkák nagyobb mérvű megindítása, bő hitelforrások megnyitása az egyetlen út, amely a kézműipart a válságból kivezetheti és új életre keltheti. Ezeknek a céloknak

megvalósításáért kellene felvenni minden erőnkől a harcot. Ilyen közvetlen és kézzel fogható hasznát produkáló szervezkedéshez talán mégis meg lehetne nyerni azokat, akik most elfásulva félre állanak, ahelyett, hogy ők is csatlakozva, minden erőt összetéve dolgoznának a saját- és iparos társaik jobb jövőjéért.

Ha mindnyájan egy táborban leszünk, akkor a mi hangunk is erős lesz és a törvénytől napok nekünk is eredményt és áldást hoznak...

Iparos otthont akarnak alakítani a salonta-marei iparosok

Meskó Kálmán salontai szücsmester a halálra ítélt ipartestület pótlására szakcsoportonként akarja az alakítandó otthonba szervezni az iparosságot

Salonta Maré városának csak a neve „nagy”, valójában csak falunak volt nagy és a Kisváros. Nemhiába ajándékozta azonban a magyar kultúrának Arany Jánost, a legnagyobbak közül is a legnagyobbat, de a hajlama, hogy kiemelkedjék a szürke portengérből, azóta is sűrűn megnyilvánul. Most készíti elő a szép ügyhöz méltó buzgalommal ez a csodálatos kisváros a maga pompás iparos dalárdájának 75 éves jubileumát. Az új impérium folyamán más téren is sokat beszéltek magukról a salontai iparosok. Egyike voltak az elsőnek, akik a jobb években ipartestületi székházat építettek. Évek óta sikerrel, nagy önértéssel és szívósággal állják is a harcot, hogy a szép épületet a közösség javára megmentse.

Salonta iparos mozgalmának mostanában legnagyobb tényezője Meskó Kálmán tekintélyes szücsmester életrevaló gondolata. Ez is megérdemli, hogy az iparos közösség nagy nyilvánossága elé vigyük. Hátha ennek is hasznát látja az ország iparossága, mint annyi más szép gondolatnak, ami Salontáról kiindult.

Meskó Kálmán megállapítása szerint „a felsőbb körök azt hiszik, hogy ők jobb iparos-intézményt tudnának produkálni, mint az évtizedek viharait kibírt ipartestületek. Mindenféle kamarákkal kísérleteznek: munkakamarákkal, iparoskamarákkal, kézműveskamarákkal, stb. stb. Hogy mi a cél, mi értjük: megszűntetni az ipartestületeket! Változatosság kell felsőbb köröknek. Jól van, mi nem szegülünk ellene! Ehhez sem jogunk, sem szándékunk nincsen. Csupán csak „élni” van jogunk és élni akarunk is...”

Meskó Kálmán nem üres megállapításokat tesz, amikor a fenti, tagadhatatlanul való tényeket leszögezi. Rövidesen kísüti az orvosságot is „felsőbb körök változatosságot szerető szokása” ellen. Teszi ezt a következőképpen:

„Az „élni” akarásos van valami, ami életképtelentől szűkebb és ez nem más, mint az össziparosság öntudata, összetartása! Az idők változnak, változunk meg tehát mi is velük együtt: ha esetleg ipartestület nem lehetünk, változunk át IPAROS OTTHON-ná!”

A szép gondolatot egyelőre még csak tervezetben ugyan, de apróra ki is dolgozta már a salontai szücsmester. A salontai lapokban megjelent felhívása erre vonatkozólag a következőket tartalmazza:

„Ne várjuk meg, míg ránk olvassák a szentenciát! Ébredjünk fel legalább a tizenkettedik

órában és alakítsuk meg haladéktalanul az Iparos Otthon-t!

„Ennek a megalakítandó Iparos Otthon-nak kebelében gazdasági érdekeink megvédésére, egyenakkor pedig kulturális fejlődésünk, az állam nyelvének, a román nyelvnek szakszerű, rendszeres és állandó művelésére, felolvasó, ismeretterjesztő és társadalomtudományi tudásunk művelésére és gyarapítására, a román állam-eszmé követelményeinek megfelelően való betartása mellett ez az intézmény a legalkalmasabb, hogy mind ideálisabb és praktikusabb munkaprogramot tüsszünk ki célul.”

„Mert mindenkinek be kell látnia, hogyha ezt nem tesszük, nincs jövőnk és végérvényesen el fogunk pusztulni!”

„Hogy célunkat az össziparosság érdekében is minél hathatósabban elérhessük, szükséges, hogy az Iparos Otthon keretében csoportokba tömörüljünk. Alakítsuk meg:

- I. az építőiparosok csoportját,
- II. a ruházati iparosok csoportját,
- III. és az élelmezési iparosok csoportját.”

„Ennek a három csoportnak aztán alosztályai is lennének: szakcsoportok elnevezéssel, így például: az építőiparosok csoportjának három szakcsoportja alakulna ki és pedig az első szakcsoportba tartoznának: építésszek, kőművesek, szobafestők, mázolóok, stb.; a másodikba tartoznának: asztalosok, kerékgyártók, ácsok, stb.; a harmadikba a lakatosok, bádigosok, rézművesek, kovácsok, stb.

A ruházati iparosok csoportja két szakcsoportból állana. Az elsőbe tartoznának: szabók, szűcsök, kalaposok, stb.; a másodikba eszmadiák, cipészek, szíjgyártók, stb.

Az élelmezési iparosok csoportja szintén 2 szakcsoportból állana. Az elsőbe jönnének: mészárosok, hentesek stb.; a másodikba: pékek, kenyérsütők, cukrászok, stb.”

A gondolatokban gazdag felhívást a következő lelkés szavakkal végzi Meskó Kálmán:

„Szeretett Iparostársaim! Mindezt könnyű megcsinálni, csak akarni kell! Aki egy kicsit gondolkodik a dolgok felett, látja, hogy miért szolgálhatunk mi a felsőbb körök számára kísérleti nyúlakul?”

„Azért, mert az egész ország össziparossága szétszórta, vezető nélküli öntudatlan nyáj képét mutatja. Saját ügyei iránt siralmas közönyt tanúsít az ország össziparossága. Bizonyos, hogy ezt a szétszúllott, nagy tábor egy új nagy Napoleon se tudná már marokra szedni. De ilyen Iparos Otthonokkal még megmenthetjük, ami menthető. Először akarással megmenthetjük a jövőhöz való jogunkat.”

„Egyesült erővel, Iparos Otthonba tömörülve, még mehetünk valamire, de a sült galambot árva, semmire!”

„Ha Iparos Otthonba tömörülve összetartunk — megmaradunk, de ha együgyűen, cél nélkül, széthúszva, bevárjuk az ipartestületek feloszlását, elpusztulunk!”

Uj kéményseprési kerületek Aradon

Arad városa, a kéményseprők és háztulajdonosok napokban létesült megállapodása szerint a jövőben Aradon az eddigi tíz kéményseprési kerület helyett nyolc lesz.

I. kerület (3400 kéménnyel): A városházától, a Kultúrpalotától, a Marospart mellett a Cuza Vodă uccán át a 63. számtól az 1. számig, a G. Cernat tér 1—7. számai között a Plevnei-téren át a Calea Banatului 1—9. számai között a Regina Maria bulvár 25. számától 1-ig, vissza a városházáig terjed és az egész várterületet is magában foglalja.

II. kerület (3660 kéménnyel): Catedralei-tér 1—7, Románului-ucca 1—11, Berthelot-u. Avram Iancu-tér 19—9, Calea Banatului 2—12, Cernat tér 1—9, Cuza Vodă-ucca 2—64, Cukorgyár, Sf. Dumitru, Sf. Spiridon 1—11, Putnei-ucca, Ileana tér, Trandafirilor-u., Sarmisegethuzs, Filipescu-u. 39—55, az egész Ioan Popa Russu-ucca, a Gojdu ucca a Catedralei-térig.

III. kerület (3772 kéménnyel): Horia-ucca 1—11, Dimitrie Grecianu 1—21, Mărăsesti 2—6, Consistorului 2—22, Desseanu 10—2, Unirei 1—13, Brancovici 1—5, Románului 2—18, Granita, Regina Maria a 28. számtól a 2-ig.

IV. kerület (3420 kéménnyel): Horia-ucca 3—11, Dimitrie Grecianu 2—22, Mărăsesti 8—68, Banul Mărăcine, Grigorescu, Bulv. Reg. Ferdinand 1—65 számig.

V. kerület (4200 kéménnyel): a Sf. Spiridon-tól Putna-uccán át 2—10. Elenei-tér, Trandafirilor, a Sarmisegethuzs mellett az egész Filipescu a 35—39. számú házakon kívül, valamint a 33—11 számokon kívül. Russu Sirianu 11—1, Catedralei-tér, V. Sroescu, Căp. Ignat, Brezoianu uccák, valamennyi a páros számú házak nélkül, Sabinilor, Văcăreşti, Muresului a Sf. Spiridonig.

VI. kerület (4450 kéménnyel): Mărăsesti-u., páros számok nélkül, Consistorului 24—58, püspökség, Sroescu 13—32, Căp. Ignat 2—64, Brezoianu 93—1-ig, Abatorului 1—43, Dimitrie Raicu a Mărăsesti-uccáig.

VII. kerület (4900 kéménnyel): A gabonapiactól a Calea Victoriei-én át a Di. Raicuig, Abatorului, Kádás-telep, Buzsák, Gal. városi tanyák és a Câmpului-úton át a Câmpul Lăncetei-ig, Calea Vânătorului része, amely az Aurel Vlaicu felé esik, 15—54-ig vissza a gabonapiacig.

VIII. kerület (4968 kéménnyel): A városházától a Bulv. Reg. Ferdinand 4—62, a városliget-én át a Banul Mărăcine, Calea Victoriei, Calea Aurel Vlaicu az állomásig, az egész állomás, Calea Simandului, Soimului-ucca, az egész Grădite, Micălaça Nouă, Dumbravă Rosie és a Bulv. Carolon át a városházáig.

A kéményseprési szabályrendeletet egyébként az új kerületi beosztással együtt a városvezetőség legközelebb szavazza meg.

A tisztogatási díjaknál árcsökkenés van, amennyiben a ciliendrikus kémények taxája kategóriánként 4, 5, 6, 7, 8, 9 lej lesz. A kéményégetések díja 14 lej, ezzel szemben kéményégetést hónapban a tisztogatásért nem számítanak fel külön díjat.

Ne felejtse el!

A „MERCUR”
cipőárházban
ARAD,

(Piaţa Avram Iancu 21.)
kisiparosok által készített

elegáns
cipőt kaphat
olcsó árban!

Hajmosó

„hajszáritó

készülékek
és más

fodrászati cikkek

olcsón, szakszerűen

Köszeghy Sándor Fia

Arad,

Bul. Reg. Ferdinand 63-65.
volt Dengli-ház.

Kötelező ipartestületek Németországban

Írta: CSISZÁR LAJOS

Példát vehetnénk Németországtól, amely a világ előtt mindig kimélyítő, szisztemizáló és rendszeralkotó volt. Mintául szolgált a szervezés művészetében az egész emberiség számára.

Nálunk az ipartestületeket tulajdonképpen a régát fejletlenebb iparára való tekintettel az önkormányzatra is ki kellett volna térjeszteni. Sajnos, nem ezt tették, hanem egyszerűen elorvasztották. Megalkották óriási költséggel az üres verki gyanánt működő munkakamarákat, amelyeket az iparos és munkásosztály összeeresztésével olyan intézménnyé tettek, amely nem tud dolgozni éppen a különféle kategóriák érdekellentétei, külön világnézeti felfogása, ellentétes küzdőiránya miatt.

Részt vettem egyik munkakamara igazgatósági ülésén, de annyi hiábavaló szót, beszédhalmozást csak magáért a beszédért, üres szálmacsépést, amely szavazatokat kért az adózó iparos és munkástömegeknek: soha nem hallottam. Iparosok nem voltak tisztában a kérdés polgári jelentőségével. Sokszor egyik-másik iparos valami emberileg humánusan nagyot akart és kívágtá a legfelső „munkás szellemben tartott C”-t, anélkül, hogy arra szükség lett volna.

Az ilyen iparosok csak kárára voltak a polgári társadalomnak az ösztályöntudat magaslátán álló munkással szemben, aki nemcsak rutinos beszéddel képviselte a maga álláspontját, hanem céljainak világos felismerésével és értelmi felsőbbbségével tökéletesen védte is.

Csak egyet említek még: az iparosok a közületi rezsimunka rendszerben nem akarták elhinni az iparosellenes vérszót. Lám, az iparkamara elnökét már meg tudtuk nyerni a városi rezsimunka ellen eljáró küldöttség szónokának, pedig kereskedő. A kérdés velejére tapintott, amikor azt mondta a polgármesternek, hogy a várost fogja utánozni minden épített, ha nem szűnik meg a municipális rezsimunka. Akkor pedig az iparos teheti a szaktudását brevetjével együtt a füstre.

Néhéz időkét éltünk meg. Termelések változtak, rendezérek tűntek el, a magántulajdonról, családról, hitről, érkelesről új nézetek alakultak ki. Fordizmus, új határok, standardizálások, mechanizálások, határok elzárása okozták a krízist, amelyet Pán-Európa, fassizmus, kommunizmus, bolsevizmus, paraszinternacionálé, falu-uralom stb. címen akarnak megjavítani. De a fogyasztás csak nem akar növekedni. Zsugorodik minden összesség és árszínvonal.

H. G. Wells szerint az emberiség annyira le van rongyosodva, hogyha az összes mai gépek éjt-napot, összetéve állandóan dolgoznának, a ruhák alatt elrejtett rongyosságot, foltozott ruhát, agyneműt még 10 év alatt sem tudnák újra beéberélni.

Ezeket a bajokat kívánnak segíteni a kötelező ipartestület intézményének segítségével Németországban.

A német társadalmi és gazdasági szervezkedésre vonatkozó törvény előírja, hogy a jövőben

minden képezéshez kötött iparágban kényszeripartestület létesítendő és csakis az oda felvett mester-tagok lehetnek az ipart az eddigi szabadiparral szemben.

Minden szakmának országosan csak egy közös, nagy, egységes szervezete, szövetség-féléje lehet.

Az ipartestület elnökét (főmestert) a kézműveskamara nevezi ki. Rokoniparágak tömörülhetnek egy ipartestületben, melynek alá vannak vetve a mestereken kívül a segédek és inasok is. A segédeknek külön választmányuk van és főnökük (Wart), aki részt vesz az ipartestület választmányi ülésén, a tanácsokban való eljárásokban és a segédi vizsgákban.

Az ipartestület választmányát a főmester nevezi ki egy évre. Fontosabb kérdésben az elnök tartozik kikérni a választmány véleményét, de

az nem kötelező rá. Pénztáros, jegyző, segéd- és tanonc-főnökkel az elnök nem lehet rokon.

Közzgyűlés dönt az alapszabályok, tagsági díjak progresszív alapon való kirovása, vétel, eladás, költségvetés fölött. Ha a zárszámadást nem fogadják el: a kézműveskamara dönt.

Cél: a közszellem ápolása, az iparos hivatás becsülésének védelme, a tanonc és segédügy szabályozása, segédek vizsgáztatása, szakiskolák támogatása, szövetkezetek és közös szállítások eszközösére alakulatok előmozdítása. Szállítást kiíró hatóságoknak tanácsadás, üzemvezetések és munkamódok javításának előmozdítása, a szaksajtó támogatása, kézművesek és megrendelő között felmerülő vitás esetek egyeztetése céljából intézmények létesítése. Választott bíróság, stb.

Az ipartestület felügyeleti hatósága a kézműveskamara, amely az ügymenetet és számadást bármikor jogosult megvizsgálni, míg a tagokat 1000 márkáig (40.000 lej) meg is bírsághatja.

Az elnök a renitens tagokat 100 márká értékig rendbírsággal sújthatja.

Legfontosabb intézménye az ipartestületnek

BECSÜLETBÍRÓSÁG.

Érdekes, hogy ezelőtt 4 héttel az Építőmesterek Országos Szövetsége nevében Vitiu ipari vezérfelügyelőnek hasonló intézmény preponáltott a kontárujgyben, mint amely eljárással legáltalósabban lehetne az ipar parazitait önkormányzati uton egyszerű és mindenkorra kiirtani. Kérem ezért az egész iparosságot, igen jól je-

gyezze meg ezt a szép intézményt és illetékes helyen követelje, hogy az új ipartörvénnyel kapcsolatosan ökvetlenül megvalósítsák. Reszketni fog minden mester, ha ez meg van és nem mer majd vétetni az ipari becsület ellen.

A német ipartestületi becsületbíróság dönt, ha valamelyik tag a hivatás becsületét megsérti, ha összetűzésbe kerül a közszellemmel, ha kontárságot fedez. Tisztességtelen viselkedés (Unlauteres), tisztességtelen verseny esetén és ha a rendelőknek túlzott kedvezményt ad. A vétke iparosmester 1000 márká büntetéssel sújtható, megfosztható a mesteri címtől. (Ez azt jelenti, hogy inast és segédet nem tarthat). Súlyos esetekben a vétke költségén az egész ítéletet lapba teszik.

A becsületbeli eljárást nem elől meg vizsgálat. Elnök, vagy ennek helyettese csak bíró lehet, aki 2 iparos, vizsgázott mesterrel alkotja a becsületbírósságot. 100 márká büntetésig az ítélet nem felebbezhető, azon felül a Központi Kézmű és Iparkamara Becsületbírósságához. Az ipartestület elnöke minden esetben felebbezhet.

A végrehajtási utasítás szerint az elnöknek valódi vezető tehetséggel kell bírnia, viselkedésében példának kell lennie, minden problémát a Nemzeti Szocialista Pártszervezettel és az államérdekekkel összhangban kell megoldania. Tehát a felelősségnek nagy tudatával kell rendelkeznie és

híztában kell lennie szociális nézeteivel, a „Führerhez” való viszonyával és a fejedelmekhez, együttes munkának az egész nemzet érdekében való átérzésével.

Imé, ez ma Európában a harmadik rendszert, politikailag megszervezett diktatúra az iparban! Vannak a diktatorikus részeket lecsámítva, üdvös intézményei is.

Egységes csizmaárakat állapítottak meg Észak-Erdély csizmadiái

Satumare és Szilágy megyék csizmadiamesterei a napokban népes értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy a kész parasztcsizma árát úgy állapítják meg, hogy maguk és családjuk is meg tudjon élni utána.

Gyüre Sándor satumarei csizmadiapártáslati elnök részletesen indokolt javaslattal állt elő a célból. Kimutatta, hogy nincs haszonlesésről szó, mert

a térbé vett árak folytán egy mester mindössze heti 400 lej keresetet biztosít magának.

A csizmák árai így a következők lettek: Box-csizma: I. 650, II. 850 lej. Zárós csizma: I. 800, II. 450 lej. Női csizma: I. 420, II. 380 lej. Gyerekcsizma: I. 320, II. 200 lej. Elhatározták, hogy 240 lej heti keresetét biztosítanak napi 6 órai munkával a segédeknek.

Megbízták a vezérőrséget, hogy lájjen közbe a falvaknak adott indokolatlánul sok vásártartási jog engedélyezése ellen, miután csak a kevés, de látogatott vásár elégíti ki az iparosmesterekét.

A közszállítások margójára . . .

Miért nem történik még csak kísérlet se nálunk, hogy középítkezéseink arlejtéseinek anomáliáit orvosolják?

Összetlan örömmel fogadták Magyarországon az új közszállítási szabályzatot. A garancia 2 százalék. A kiírás előtt a szakmabeli képviselők véleményét is kikértek, hogy árak tekintetében informálják a minisztert. A testület szerepe végig megmarad és így a munka tisztességes kiadása biztosítva van. A vállalkozó felelős azért nem jelenthet be. Csak maga a szakiparos végezheti a munkát és pedig saját számlájára.

Az építőipar körébe vágó cégek, vagy alkalmi társulások, ha azoknak tagjai nem egyenlő képesítések, csakis a kisebb képesítés szerint minősülő munkákat vállalhatják. Építőmester közművesmesterrel társulva csak a közművesmester munkakörére jogosult.

Hirdessen

„Az Iparos”-ban

Régi sérelem nálunk az is, hogy nem az ipa-

ros maga kalkulál. Egyébként számlákban árendményt tesz, amelynek egységárait ki sem számítja, mint versenyszó, hanem csak úgy gondolomra enged ugyanannyi, vagy több százalékot, mint amennyit engedtek mások. Természetesen belebuknak.

A különbség, ami a romániai és magyarországi közszállítási rendszer között fellelhető, érhetővé teszi, miért olyan jelentéktelen tényező iparunk életében az a több százmillió, amit még a mai rossz viszonyok között is középítkezésekre kireztnek.

Ca. L.

AMERIKA.

Egy amerikai nő elment a lelkészhez.

— Meghalt a férjem, — mondta, — szeretném, ha egy szép beszédet tartana fölötte. Mibe fog az kerülni?

— Az attól függ, asszonyom. Kerülhet három dollárba, kerülhet négy dollárba. Ot dollártól fel-fel kezd a hangom reszketni.

Jogesetek a kisipar köréből

A husiparos a maga foglalkozása utáni ipari adóval és az erre az adónemre megállapított 12 százalékos kvótával róvándó meg, még ha ipara gyakorlása mellett üzletet is tart fenn, ha üzletében kizárólag saját ipari terményeit hozza forgalomba.

A TIMISOARAI ITELŐTÁBLA MÁSODIK SZÉKCIÓJÁNAK 1933. MÁRCIUS 27-ÉN KÉLT NAGYFONTOSSÁGU ELVI DÖNTVÉNYE.

Koch Sándor aradi husiparos adóügyében a kincstár felülvizsgálattal élt. Sérlemelte az adófelelősségi bizottság határozatát, hogy az adóalapot leszállította és a leszállított adóalap után nem 16 százalékos, hanem 12 százalékos kvótát állapított meg. Az érdekes ügyben a következő határozatot hozták:

Elutasították a pénzügyigazgatóságot a felülvizsgálati kérelemmel azon a címen, hogy a felelősségi bizottság nem sértette meg az egyenes adótörvény 30 és 48 szakaszait, amikor a 12 százalékos kvótát alkalmazta a kivett jövedelem után.

A felülvizsgálattal élő kincstár felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy

a husiparosok nem tekinthetők iparosnak az 1912. évi regáti törvény rendelkezése értelmében, mert az ottani törvények rendelkezése szerint nem kapnak iparigazolványt, hanem a kereskedelmi és iparkamara állítja ki részükre a cégjegyzékbe való bevezetés által a mesterség üzéséhez szükséges igazolványt.

Az adótörvény rendelkezése szerint a patenta fixá alá eső kereskedők és iparosok, akiknek a jövedelmük 150.000 lej nem halad túl, a mérsékelt 12 százalékos kvótában részesülnek megállapított jövedelmük után. A felelősségi iparos megállapított jövedelme 150.000 lejen felüli. Hivatkozott a Curtea de Cassatie 402/1925 III. Sectia döntvényére, amely kimondotta, hogy

a mészárosok a régi királyságban a kereskedelmi és iparkamara tagjai, iparigazolványt eől a testülettől kapnak, tehát kereskedők.

A tábla az egyenes adótörvény 48. szakasza, valamint az ahhoz kiadott pénzügyminiszeri utasítás 129. szakasza szerint megállapította, hogy

12 százalékos adónak vannak alávetve azok az iparosok is, akik nem esnek kereskedelmi adó alá.

A pénzügyminiszeri utasítás 72. szakasza szerint, ha az iparos saját ipara termékeinek forgalomba hozatala végett üzletet tart fenn és nem üz közlön kereskedelmet, vagyis nem hoz forgalomba idegen árukat, vagy termékeket, akkor nem tesz egyebet, mint saját iparának gyakorolhatása végett és ennek következményeképpen a saját iparát üzi. Az így üzött kereskedelmi üzlet tehát az adótörvény szerint nem a kereskedelmi adószakasz rendelkezése szerint róvándó meg. Az egész ilyen üzleti jövedelem az üzött ipar gyakorlásából állván elő, ipari adó alá eső jövedelem, mert az ipartörvény rendelkezése szerint Erdélyben a mészáros ipar képzettséghez kötött ipar és az, hogy a regátiában az iparosok tekintetében más rendelkezések vannak érvényben, nem érinti az adótörvényben foglalt elvi rendelkezéseket. Ezek a rendelkezések adóügyi szempontból különben is a hivatkozott szakaszok szerint meghatározzák, hogy milyen jövedelmek tekintendők ipari adó alá eső jövedelmeknek.

A timisoarai tábla megállapította, hogy a felelősségi bizottság helyesen alkalmazta az adótörvény 30 és 48. szakaszait. A felülvizsgálattal élő kincstár nem igazolta ugyanis azt, hogy a felelősségi adózó a saját mestersége gyakorlására eső és iparának gyakorlása folytán előállított ipari termékeken kívül más árukat is forgalomba hozott volna. Mivel pedig a felelősségi bizottság megállapította, hogy az adózó a maga üzle-

Fejlődés-e, vagy reakció a kereskedelem képesítéshez kötése?

Az érdekes probléma egyelőre nem foglalkoztatja még a mi hivatalos körünket, de Magyarországon annál élénkebb viták tárgya. Mivel a probléma igen sok olyan iparost érdekel, aki egyben kereskedő is, alábbiakban leközzöljük, mi a kérdésben a fel fogása Horváth Istvánnak, a magyarországi kereskedő-mozgalom illusztris vezető egyéniségének.

— A kereskedelem képesítéshez kötése nem mai keletű problémája a magyar kereskedelemnek. Midőn Ausztriában 1907-ben behozták a fűszer- és élelmiszerszakmában a „Befähigungsnachweis im Handelsgewerbe” címen a képesítést, nálunk is feltámadt a kívánság a kereskedelem szabadságának korlátozása iránt. Az 1907-es Sztéryni-féle ipartörvényjavaslat előkészítése kapcsán már széles körben indul meg a kérdés felett a vita, amely csak a Sztéryni-féle javaslat napirendről való levétele után ül el. A háborus kötött gazdálkodás megszüntette a kereskedelem szabadságát is, amikor felhatalmazta az iparhatóságokat, hogy az iparendély kiadását megtagadják, ha a kérelmező személye nem kívánatos, vagy a háborus gazdasági viszonyok miatt az nem indokolt. Ennek a rendelkezésnek a végrehajtása meglehetősen kijózanítóan hatott a képesítés híveire, úgyhogy az ipartörvény-novella 1922-es tárgyalásainál már csak a Baross Szövetség sürgette egyes általa képviselt szakmákra a képesítés bevezetését.

— A kereskedelmi válság kiéleződésével egyre hangosabban támadt fel azonban a követelés a képesítés iránt. A fűszer- és vaskereskedelmi szakmák állanak a mozgalom élére. A tavalyi nagykanizsai országos értekezlet határozatából kifolyóan az OMKE miskolci konferenciája előtt írásbeli ankétet rendezett a vidék kereskedelmi testület között. A megkérdezett 220 testület közül 56 testület, tehát a megkérdezettek mintegy egynegyedrésze közölte állásfoglalását. A beküldött nyilatkozatokból kitűnően

39 testület, tehát az eddig megnyilatkozott testületek 70 százaléka a kereskedelem képesítéshez kötése mellett tör lándzsát.

Ismerve a vidéki kereskedelem felfogását e kérdésben, ezt az arányt el kell fogadnunk annak igazolására, hogy igen széles kereskedelmi körök

a kereskedelem képesítéshez kötésében látják a kereskedelmi válság leküzdésének egyik hatásos szerét.

A dekonjunktúra viharos hullámaintól elgyötörve úgy tekintenek e kérdés valószínűsére, mint a tengeren hányt-vetett hajótörött a biztos rév felé.

— Mit ígér, mit hozhat e rév biztonsága?

— A képesítés — mondják propagálói, — emelni fogja a kar tekintélyét, a kereskedelem erkölcsi és gazdasági színvonalát.

A kereskedelem nem lesz többé más foglalkozá-

sokban hajótörést szenvedett tengő-lengő existenciák személtelakodó-telepe. A képesítés — mondják — emelni fogja a szakképzettséget, tehát emelni fogja a kalkuláció biztonságát, meg fogja szüntetni a felelőtlen üzletviteli módszereket, a tisztességtelen slájdorozást és ezzel emelni fogja a hitelezés biztonságát, a kereskedelem ma olyannyira nélkülözött stabilitását. A képesítés a testületi elv kiterjedését is szolgálja, fogja, emellett az egyetlen eszköznél látszik, mely egyes szakmák túlszűfoltóságát megszüntetheti.

— De nem egységes a képesítést követelők tábora abban a nagy és elvi fontosságú kérdésben, hogy

a kereskedelem képesítéshez kötése általánosan vonatkozzék-e a kereskedői foglalkozásra, úgy, ahogy az Jugoszláviában szabályozott, vagy pedig szakmai képesítés legyen, az egyes képesítéshez kötött kereskedelmi szakmák taxatív felsorolásával, ahogy az Ausztriában történt.

Ez nem formalisztikus különbség, hanem igen lényegbevágó fontos ellentét. A képesítést követelő testületek 44 százaléka a kereskedői foglalkozást, mint olyat, óhajtja képesítéshez kötni, 56 százaléka — tehát egy aránylagosan csekély többség — viszont a szakmai képesítés ortodox álláspontján áll.

Azok, akik a szakmai képesítés szükségességét hangoztatják, tehát azt kívánják, hogy vaskereskedést csak az üzhessen, aki vaskereskedésben tanult ki és szabadult fel, fűszeres csak az lehessen, akit fűszerkereskedő szabadított fel és mint fűszeresegéd tanulta meg gyakorlatilag a szakmát, az általános képesítés elvét írott malasztoknak tekintik, hiszen tulajdonképpen a céljuk, ha őszintén nem is vallják be:

a szakmai túlszűfoltóság megakadályozása és az úgynevezett kontárkonkurrenciának ki-
rekesztése a szakmából.

— A képesítés ellenzői azzal érvelnek, hogy a képesítéshezkötés a túlszűfoltóság ellen nem nyújt erőteljesebb védelmet, mint a sarlatán amerikai orvos szere, aki a sanfranciskói földrengéskor biztos hatású pirulákat hirdetett — földrengés ellen. Utálnak a legszigorúbb képesítéshez kötött orvosi vagy ügyvédi pályák túlszűfoltóságára és nyomorára. A képesítéshezkötés — mondják — csak félúton való megállást jelent, ahonnan azonban előbb-utóbb el kell indulni a teljes numerus clausus irányába, ahogy az Ausztriában megtörtént és gyakorlatilag Németországban is megvalósított.

— A képesítés hívei kétségbevonják azt, hogy a képesítéshezkötés beavatkozást jelent a kereskedelemben, hisz — mondják — a képesítés megadását nem hatósági jogkörbe utalják. Am

hol a biztosíték — kérdik a képesítés ellenzői, — hogy a képesítés megadása valóban megmarad testületi jogkörnek?

Hivatkoznak Németország példájára, ahol a leg-

tében csakis saját termékét hozta forgalomba a felülvizsgálattal minden alap nélkülinek deklarálták és így azt elutasították

MILYEN BIZONYITEK ALAPJÁN SZÁLLÍTOTTA LE A CONSTANCAI TÁBLA EGY IPAROS JÖVEDELMI ADÓJÁT? A CONSTANCAI TÁBLA FISC. 12/1934 SZAM ALATTI DÖNTVÉNYE.

Az iparos, akiről alább szó lesz, 1932. évre szóló adóját felebbezte meg azon a címen, hogy jövedelme kevesebb volt, mint az előző 1931-ik évben. Az adóalany jövedelmének csökkenését igazolta is az iparcsok testülete által kibocsátott bizonyítvánnyal. A bizonyítvány tartalma szerint az iparos az 1932-ik évben csak egy segéddel és egy inassal dolgozott, holott az előző évben 2 segéd és két inas volt alkalmazásában.

A kincstár a felebbezési bizottság határozatát felülvizsgálattal a táblánál megtámadta. Kérte annak megsemmisítését, mert az előző évben

az adókiadás, mérlegelés (apreciere) alapján történt, tehát a jövedelem csökkenését az iparos e miatt nem igazolhatja. Miután annak idején bizonyítványt nem mutatott, tehát a csatolt bizonyítványt nem bizonyították arra, hogy a jövedelmcsökkenést a constancai tábla a kincstár felülvizsgálati kérelmét elutasította, mert a felebbezési bizottság tényként állapította meg, hogy jövedelmcsökkenés történt, ami a csatolt bizonyítvánnyal teljes igazolást nyert és az bizonyítéknak el is volt fogadható.

Ha az adót mérlegelés (apreciere) alapján rőták is ki, ez nem jelenti azt, hogy az nem csökkenthető, mert a mérlegelés is az alapon történt, hogy az iparosnak 2 segédje és 2 inasa volt. Ha tehát jelenleg csak egy segéddel és egy inassal dolgozik, ebből meg lehetett állapítani, hogy az adóalany iparos munkaalakmai és megrendelésel annyira lecsökkentek, hogy több alkalmazottra szüksége nem volt. A kincstár felülvizsgálati kérelmét tehát a tábla alaptalannak minősítette és elutasította.

Közlő: Dr. Kele Sándor ügyvéd Arad.

utóbbi, június 23-i rendeletben az objektív ismérvek mellett egyszerre feltűnnek a szubjektív ismérvek. Nem elég az „erforderlich Sachkunde” igazolása, de megköveteltetik minden esetben a „persönliche Zuverlässigkeit” bizonyítása is ahhoz, hogy valaki iparigazolványt nyerjen. Már pedig, hogy mit jelent a személyes megbízhatóság igazolása nemcsak párturalom idején, de egy bármely irányban elfogult bürokrácia kezében, arránézve bőségesen vannak tapasztalataink az italmérések revíziója korszakából, vagy a hatósági engedélyezés háborus idejéből.

Az egyik szakmáról a másikra való áttérés a kérdés egyik leggyakorlatiasabb szociális problémáját rejti magában, amelyet a szakmai képesítés hívei meglehetősen kevés liberalizmussal kezelnek.

A szakmai képesítés elvével csak egy újabb Eris-almát gördítenénk a szakmák közé, növeljük a surlódás felületét az egyes rokonszakmák között.

Az csztrák döntvénytár az egyes szakmák egymástól való elhatárolása tekintetében több, mint tizenhét ezer döntvényt tartalmaz. A nemzetközi fizetési statisztika Magyarországra, Ausztriára és Csehszázra (ahol vegyes-, fűszerkereskedésre és néhány rokonszakmára szintén képesítést kell igazolni), vonatkozó legújabb adatainak szembeállításával igazolják a képesítés ellenzői, hogy a képesítéshez kötés a válság hullámvérése ellen sehol sem bizonyult biztos hullámtörőnek. Legfőbb aggályuk — és ezt az aggályt a kereskedelem leghivatottabb vezetői hangoztatják éppen — az, hogy a kereskedelem a képesítés mellett való állásfoglalásával maga rakja le azokat a fegyvereket, amelyekkel eddig a vele szemben konstruált privilégiumok, a vele szemben alkalmazott intervencionizmus ellen küzdött.

A kereskedelem szabad gyakorlásának elve integráns része annak a liberális gazdasági politikának, amelynek megtagadása idézte fel első sorban a kereskedelem válságát.

— Három elv ütközik meg tehát a képesítés meglehetősen türelmetlenhangú vitájában: a kereskedelem szabad gyakorlásának elve, az általános kereskedői képesítés követelése és a szakmai képesítés céhszerű kívánsága. A vita még erőteljes hullámokat fog verni a kereskedelmi közvélemény vizein.

sok, amikor a raktárnál, az udvar közepén megpihentek, fehér kenyeret ettek süvegcsukorral.

De jött a verseny. Megérkezett a párisi furnir. A C. Doss párisi cég Bécsben nagy lerakatot állított fel és szállított Aradra is. Később Bécsben is alakultak furnirgyárak. A két Grossmanné, majd a Kattus gyár. Az első nagyarányú magyarországi furnirgyár Ujpesten alakult. Tulajdonosa Löwy Dávid és Fiai. Aradon is létesített furnirraktárt, mert akkoriban Arad már nagy butoremporium volt. Ennek a gyárnak megszűntével kapcsolódott be a Czettel-testvérek, Czettel Fülöp és Gábor Arad furnirellátásába. Hosszu ideig csaknem kizárólag ők látták el furnirral az aradi piacot. A volt aradi Árucsernok helyiségében raktározták föl a belföld és a külföld összes furnirfajtáit.

A furnir gyártására most rendezkedett be a Czettel Faipari Rt., hogy felvegye a versenyt a brasovi, karánsebesi és dettai furnirgyárakkal. A gyár ünnepélyes megnyitása a napokban ment végbe a hatóságok és a közgazdasági élet vezetői jelenlétében.

Az aradi furnirgyáron, mint említettük, az ország negyedik furnirkése működik. Hasonló kapacitásu gép csak kettő van az országban, ennyire modern és precíz gépielés azonban közep európai viszonylatban is alig néhány akad. A gép osztrák gyártmány. Daru, furnirroló és automatikus késélesítő gép egészíti ki a hatalmas furnirkés működését, amelybe csak akkor állítják be az óriási rönköket, miután előbb már a rönkszelező géppel kiegyenlítették a kigőzölt hazai és exotikus fát. A Czettel Faipari Rt. két gatteres gőzfűrésszel is fel van szerelve, amely deszka és parkett-gyártást végez szintén nagy kapacitással.

Az aradi furnirgyár, azonkívül, hogy hazai és exotikus fanemekből a blindfurnirtól kezdve a legfinomabb papírvékonyaságú falemezig az összes furnirnevet saját raktárra is gyártja, a nagyobb furnirkereskedő cégek számára bérvágást is végez.

R. Gy.

Hetven év az aradi furnirgyártás történetéből

1865-ben alapította Bárá Lo-Presti az első aradmegyei furnirgyárat Soborsin mellett és néhány nap előtt indult meg Aradon az ország legmodernebb furnirkése

Az izlés és az igények fejlődésével a butoripar is előre haladt és így érthető, hogy a faragáson kívül az intarzia-diszítés szűkebb hazánkban is előtérbe jutott, ami a butoroknak exotikus furnirokkal való beborítását tette szükségessé.

Eleinte a furnirokat kézi fűrésszel vágták. Csak a technika előhaladása és a feltalált gépek tették lehetővé idők multával a furnir tömeges gyártását és ezáltal a közhasználatban való nagyarányú elterjedését.

Aradmegye erdőkkel borított hegyei, amelyek a legnemesebb fanem, a diófa nagy mennyiségben fordult elő, a furnir gyártására is alkalmasnak bizonyultak. Tudjuk, hogy 1865 táján Bárá Lo-Presti Lajos a Soborsin melletti Tokon hajlított fabutor-, furnir- és falemezgyárat alapított, amely azonban néhány év múlva megszűnt.

A másik furnirgyárról Aradmegye „Közgazdasági Leírása”-ból tudunk. Ez a vizerőre berendezett falemezgyár a megye keleti, hegyes részében, Caucson működött. Berendezése egy metaszó fűrészből és egy „ujszerkezetű” francia gyalugépből állott. A francia gép beszerzési ára 10.000 franknál nagyobb volt. Ennek ellenére ebben a gyárban csak két képzett egyén és a körülményekhez képest 3—4 munkás dolgozott. A csucsi falemez dió-, cseresznye-, cser-, jávor- és égerfából készült. Egy hüvely vastagságú deszkából 16—18 lemezt vágott ez a gyár. A csucsi gyár állandó üzem esetén évenként 20.000 négyzetláb falemezt volt képes előállítani.

A csucsi gyár 1883-ban tulajdonost cserélt, amikor is Kishalmágyra helyezték át, ahol 1887-ben 1000 köbméter diófát, 150 köbméter tölgyet, 200 köbméter bükköt és 100 köbméter vegyesfajtájú fát dolgozott föl falemezzé és 500—800 köbméter fából deszkát vágott. A gyár akkoriban hat állandó munkást foglalkoztatott. Ilyen mértékben folytatta a gyár üzemét 1890 elejéig, amikor a tulajdonos halála miatt megszűnt és máig sem helyezték újra üzembe.

Emlékszem jól, hogy a hetvenes években kis hegyi lovaktól vont szekereken hozták a fuvarosok a csucsi furnirt Aradra. Szállítmányaikat a Kigyó uccai Balkó házban (most Str. Baritiu 23) raktározták el. Azért emlékszem olyan pontosan ezekre a furniros szekerekre, mert a fuvaros

Vasárnap és hétfőn országos sütőkongresszus Brasovban

Az Erdélyi és Bánsági Sütőszövetség, mint jelentettük, e hó 26-án és 27-én tartja országos kongresszusát Brassóban. A kongresszus előkészítése Dániel Eduárd elnök vezetése mellett nagy agilitással folyik. A résztvevő kartársak elhelyezéséről megfelelő gondoskodás történik és az 50 százalékos vasuti jegykedvezményt is sikerült biztosítani számukra.

A vasuti jegy Predeálra váltandó. Odamenetkor az utazást Brassóban megszakítják, kongresszus után a résztvevők Predeálra utaznak, ahol a jegyet a visszautazásra is érvényesítik.

A vasuti jegy ára oda és visszautazásra harmadosztályon 540 lej. Rapid vonatonál 40 lej helypénz-ráfizetés.

A kongresszus programját alábbiakban adjuk:

1. Elnöki megnyitó. Üdvözlések
2. Jelentés az elmúlt évről.
3. Üdvözlő táviratok küldése
4. A forgalmi adó elleni tiltakozás. Előadó: Cseh József Sibiu.
5. Munkaügyi kérdések. 8 órai munkaidő. Az elvégzendő munkamennyiség meghatározása. Kollektív szerződések. Előadó: Incze László Tg-Mures
6. A betegsegélyező-pénztár kényszerítése ellen való tiltakozás. Előadó: Drasoveanu Péter Cluj.

Intézkedések a tisztességtelen verseny ellen. Kontárkérés. Házalókereskedelem. 3 éves iparzárlat követelése. Csak képzettséggel bírók kapjanak iparendélyt. Büntetést az árrontóknak.

8. A szövetség jogi személyiségének elismeretése. A szervezet kiépítése. Szervezeti kérdések.

9. Javaslatok.

A nyár már nem hoz gondot.

égi ruhák

Hospodár-hoz küldöm átfesteni, vagyis tisztítani.

Arad, Strada Sirolescu 13. és Strada Eminescu 3

ZARTE EHE.

„Herr Chef”, ruft der neue Praktikant, „ich glaube, Sie werden von der Frau Gemahlin ans Telefon gewünscht.”

„Was heist das, Sie glauben — meine Angestellten haben zu wissen! Also, werde ich verlangt oder nicht?”

„Entschuldigen Sie, Herr Chef, aber die Dame hat gesagt: „Bist du es, du Idiot?”

HITELKEPES.

A kis szerepeket játszó, de csodaszép színész beállt egyik nagybank vezérigazgatójához és 100.000 lej hitelt kér.

— De, kedves művész, ez igen nagy összeg, hogyan akarja és tudja ezt visszafizetni?

A kis színész hamiskásan mosolyog:

— Amortizálni fogom, kedves vezérigazgató ur.

Vas-és fémöntés
Gépműhely

Pracizlós szerkesztés
mók készítése.

LADISLAU

ASSAEL

LÁSZLÓ

MŰKATOSSÁG Arad, Cal. Radnoi 35. Gyártom a mezőgazdaság összes gépeit. Kezdetföldolgozó gépek — Malomberendezések saját malom után készülnek.

(Urmare dela pag. 1.)

Un singur cuvântul pe care nu s'a auzit despre situaţia meseriaşilor pe care nu a putut veni nici un răspuns de incurajare, nici cea mai mică promisiune. Oare deaceia nu s'a auzit nici o plângere pentru că îi merge prea bine meseriaşilor, sau deoarece cred că totul este de prisos, contra morţii nu există leac.

Cumcă chiar meseriaşilor să le meargă mai bine nu crede nimeni, sau am ajuns deja la poarta iadului pe care după Dante, stă scris „Lăsaţi orice speranţă”. N'am ajuns însă până acolo, căci dorinţa de traiu ne va îndemna la noi sfurtări în lupta de conservare.

Că nu ne am folosit de ocaziunea primăriei cum au fost zilele de judecată pentru a atrage atenţiunea celor în drept, este cauzată de impotenţa şi neorganizarea noastră şi poate că suntem prea modeşti şi ne am mulţumit cu câţiva sute de înşi dintre noi au fost decoraţi cu „Meritul Industrial” şi la urma urmelor cu o astfel de distincţie nu se cuvine să fim nemulţumiţi căci cum zice francezul „Noblesse oblige.”

Pentru viitor însă să ținem bine aminte că în bugetul statului numai pentru cheltuielile de personal a rămas disponibil pentru cele materiale nu, nici pentru investiţiuni. Iar oraşele nu primesc autorizaţia de a contracta împrumuturi pentru a efectua unele lucrări publice; chiar primarul Aradului a fost avertizat nu de mult că faţă de tendinţa generală de economie nu se cuvine ca municipiul să contracteze împrumuturi.

Nu putem aştepta deci că noua eră în dezvoltarea industriei să înceapă prin lucrările publice şi că din miliardele solvite în dare să se restituie ceva vietei economice. Sarcinele publice nu numai căştigul ci şi capitalul l'a sustras dela meseriaşi paralizându-i cu totul. Trebuie să căutăm noi surse de bani, pentru că lipsa generală de bani este cauza principală a crizei actuale economice şi suferim din această cauză cu atât mai mult, cumcă tot această criză a pus capăt şi nu au posibilitatea de a ajutama mille de existenţe căzute prin acordarea de noi credite.

Inceperea de lucrări publice şi asigurarea efectuării acestora de către meseriaşi, precum acordarea de credite largi este singurul drum, care poate readuce la viaţă mica industrie. Pentru realizarea acestor scopuri ar trebui să luptăm din toate puterile noastre. Pentru astfel de interese comune poate vom putea uni şi pe aceia cari s'au retras deocamdată desamăgiţi în loc să se alieze şi ei luptei pentru viitorul colegilor meseriaşi şi a lor însuşi.

Dacă vom fi uniţi cu toţii, atunci şi glasul nostru va deveni tare, iar conferinţele ministeriale vor fi de folos şi pentru noi.

MODE.

„Ich lese in der Zeitung, Emmy, dass die Kleider jetzt laenger getragen werden.”

„Was soll diese Anspielung? Mein letztes Kleid trage ich schon drei Jahre — ist das nicht lang genug?”

JAVULTAK, DE MEG NEM ELEGGE...

Azt mondja valaki a társaságban:

— Ma már annyira megjavultak a viszonyok, hogy nyugodtan lehet nőszülni.

Egyik jampec türelmetlenül legyint:

— Ugyan, kérem, hol tud ma még egy nő kettőre keresni!?

UNSCHULD.

Richter: „Was soll das heissen? Sie nehmen Ihr Geständnis zurück?”

„Ja, Herr Richter — mein Verteidiger hat mich von meiner völligen Unschuld überzeugt.”

JAMBOR OHAI

Egy társaságban a híres primadonna szerelméről van szó. Valaki azt mondja, hogy a művésznőnek tíz szeretője van. Egy jelenlévő hölgy indignálódva kiált fel:

— Micsoda tulzás! Bár az enyém volna, annnyival kevesebb van neki...

Mit tartalmaz az új váltótörvény alkalmazására vonatkozó igazságügyminiszteri rendelet?

Az új váltótörvény különbséget tesz idegen val kapcsolatban az igazságügyminiszter körrendeletet adott ki, amely részletesen rámutat az új váltótörvényben a régi váltótörvényvel szemben eszközölt újításokra. Az új váltótörvény az Erdély és Bánság területén érvényben volt váltótörvényvel szemben az alábbi főbb eltéréseket tartalmazza:

SAJÁT VÁLTÓ ÉS IDEGEN VÁLTÓ.

Az új váltótörvény különbséget tesz idegen és saját váltó között, az idegen váltót „Cambie” szóval, a saját váltót „Billet la ordin” kifejezéssel jelöli meg. Minthogy a törvény értelmében a váltó szövegében szerepelni kell a fenti kifejezések valamelyikének, az igazságügyminiszteri rendelkezés alapján a saját váltón csak a „Billet de ordin” kifejezés, az idegen váltón csak a „Cambie” kifejezés szerepelhet. Egyébként a miniszteri körrendelet bejelenti, hogy a saját váltóra külön váltóblankettát fognak forgalomba hozni „Billet de ordin” megjelöléssel.

Négyféle módon érvényesíthetők a váltóbeli jogok

A váltóbeli jogok eddigi háromféle érvényesítési módját az új törvény egy negyedikkel egészíti ki: „végrehajtás kérés a váltó alapján”. E szerint a váltó birtokosa a váltóper helyett jogosított a közvetlen kielégítési eljárást megkérni a lejárt váltó alapján. A törvény rendelkezése szerint, a lejárat napján a váltó birtokosa 50.000 lejen aluli tételeknél a járásbíróstól, 50.000 lejen felüli tételeknél a törvényszéknél kérheti, hogy a váltót az illetékes bíróság lássa el a végrehajtási záradékkal. Ennek alapján a váltó birtokosa minden egyes váltóadóshoz fizetési felhívást intéz, amelyben felszólítja a váltóösszeg és a járulékok fizetésére. Ha az adós, vagy az adósok valamelyike nem él ellenmonddással a fizetési felhívás átvételétől számított öt napon belül, úgy az ilyen adósokkal szemben a kielégítési végrehajtást a rendes végrehajtási eljárások szerint lefolytathatják. Ha azonban valamelyik adós az ellenmondást beadta, úgy a végrehajtást elrendelő bíróság soron kívül letárgyalja az ilyen ügyeket és dönt a végrehajtás felfüggesztésének kérdésében is. A törvény szerint, felfüggesztő hatálya csak két esetben van az ilyen ellenmondásoknak: 1. ha az ellenmondó adós nem ismeri el az aláírást és váltóhamisítás címen feljelentést tesz, 2. ha nem ismeri el a meghatalmazást. Azonban még ebben a két esetben is az opponáló adóssal szemben biztosítási végrehajtás kérhető.

Minthogy ez az érvényesítési mód teljesen új és konkrét rendelkezés sincs, állandó joggyakorlat sem alakulhatott ki.

Fontos újítása a törvénynek az, hogy a váltóperekben a váltóadós védekezési lehetőségeit lényegesen korlátozza, kivéve a rosszhiszemű eseteket. A törvény kizárja az eddig ismert perhúzó eseteket is és elrendeli, hogy az összes váltókifogások a legelső érdemleges tárgyaláson előadandók.

Az új törvény meghagyta az egyenes adósokkal (idegen váltó elfogadója, saját váltó kibocsátója) szembeni három évi elévülési határidőt, ezzel szemben a többi váltókötelezettekkel szemben az eddigi három hónapos elévülési határidőt egy évre emelte fel. A girások egymás közötti váltókeresete hat hónap alatt évül el.

AZ IDEGEN VALUTARA SZÓLÓ VÁLTÓK FIZETÉSI FELTÉTELEI.

A váltótörvény 45. szakasza véget vet annak a jogbizonytalanságnak, ami évek óta az idegen valutára szóló váltók teljesítése körül kialakult, amennyiben kimondia, hogy effektív idegen valutában csak azok a váltók fizetendők, amelyeknek összege mellett, az „effektív” kifejezés is fel van tüntetve. Ennek hiányában a váltók a lejárat napján érvényben levő hivatalos árfolyam szerint lejen fizethetők. Ha azonban a váltóadós késedel-

CSAK HÁROM ÉVEN BELÜL TÖLT-HETŐK KI A BIANCO VÁLTÓK.

Az új törvény átvette az erdélyi törvénynek azt a rendelkezését, amely a bianco elfogadvány érvényességét elismeri, azzal a változással, hogy azt az időt, amelyen belül a mindenkori váltóbirtokos a hiányzó adatokat kitöltheti, három évben limitálja, amely a váltó keltétől számítandó. Azok a bianco váltók, amelyek jelenleg (a törvény életbeléptetésének időpontjában) a váltóbirtokos tárcájában vannak, 1934. június 1. keltezésüeknek számítanak, vagyis a fent említett három év ezeknél 1937. június 1-én jár le.

MEGHATALMAZOTT UTJAN ALÁ-IRT VÁLTÓK.

Az új váltótörvény, az eddigi gyakorlattal ellentétben, megengedi a váltókötelezettség vállalását meghatalmazott utján olyan esetben is, ha a meghatalmazás nem kefejezetten egy konkrét esetre, hanem általánosságban váltóaláírással szól. A meghatalmazás utján történő váltóaláírásnál a meghatalmazott aláírja a megbízója nevét és ennek toldalékeként „prin mandatar”, vagy ehhez hasonló kifejezésekkel a saját nevét is.

meson fizet, úgy a váltóbirtokos a saját választása szerint az esedékesség napján, vagy a fizetés napján érvényben levő hivatalos árfolyamot választhatja.

MI ÚJAT HOZ A VÁLTÓ ÚJ FORMÁJA?

Az új váltótörvény egy teljesen új váltóformát is szabályoz, az ugynevezett „Cambia tratta” formáját, amely lényegileg az eddigi utalványokkal azonos, azzal a különbséggel, hogy az árueladásból származó kötelezést az ilyen váltó kibocsátója a váltó szövegében felvett záradékkal a váltóutalványbirtokosra cedálhatja. A cessziós szövegnek a vonatkozó faktura számát és dátumát is tartalmaznia kell, ilyen cessziók azonban csak bank részére adhatók, de a bank azokat tovább cedálhatja. Ha az intézményezettet értesítik a cesszióról, úgy csak a váltóbirtokosnak fizethet.

ÓVASELENGEDESI NYILATKOZAT

A régi váltótörvény 42. szakasza nem irt elő semmiféle formaságot a váltóóvaselekedés tekintetében, ezzel szemben az új törvény 51. szakasza szerint, az óvaselekedési nyilatkozatot („fără protest”, vagy, „fără spese”) magára a váltóra kell ráírni az óvást elegendőnek. Ha a kibocsátó adja az óvaselekedési nyilatkozatot, úgy az az összes későbbi váltókötelezettek kötelező, ha azonban valamelyik girás adta, úgy csak az illetőre nézve kötelező.

ÁTMENETI INTÉZKEDESEK ELŐÍRÁSAI.

A törvény 1934. június 1-én lépett életbe és a következő átmeneti intézkedéseket tartalmazza:

Az 1934. június 1. előtt kibocsátott és 1934. június 1. előtt esedékes váltókra minden tekintetben a régi törvény intézkedései az irányadók.

Az 1934. június 1. előtt kibocsátott, de 1934. június 1. után lejáratú váltók két kategóriára oszlanak:

1. Ha a lejárat 1934. november 1. előtti, úgy általánosságban a régi törvény rendelkezései alkalmazandók, kivéve a követelés érvényesítésével járó teendőket, amelyekre az új törvény irányadó, azonban ezeknél a váltóknál közvetlen végrehajtás nem kérhető.

2. Ha a váltó lejárat 1934. november 1. után, minden tekintetben az új váltótörvény rendelkezései az irányadók, kivéve a váltó alaki kellekre vonatkozó törvényes rendelkezéseket, amelyek a régi törvény alapján bírálandók el, mint-hogy a váltó kiállítása 1934. június 1. előtt, azaz a régi váltótörvény hatálya alatt történt.

Az 1934. június 1. után kiállított váltók minden tekintetben az új törvény rendelkezései alá esnek.

Elutasították a timisoarai építészek keresetét, amelyet a szerzett jogok védelmében vittek a bíróság elé

A timisoarai ítélőtábla, mint közigazgatási bíróság a napokban hirdette ki ítéletét Marin András, Bagyánszky János, Götz Károly, Niederkorn Mátyás és Tillich Rezső timisoarai építőmesterek ügyében, akik — mint ismeretes — próbaper formájában támadták meg azt a miniszteri határozatot, amely kimondta, hogy az építőmesterek csak építész kamarai tagok által készített tervek alapján vállalkozhatnak építkezési munkálatokat. A tárgyaláson Veterány Viktor dr. ügyvéd az építőmesterek képviselőjében kifejtette, hogy az építőmesterek évtizedeken keresztül készítették

terveket és azokat kiviteleztek, tehát a miniszteri határozat szerzett jogokat érint. Benyújtott számos közszéki bizonyítványt, amelyekből szintén kitűnt, hogy az építőmestereknek joguk volt tervezni és a tervek bemutatása és jóváhagyása után az építkezést kivitelezni. Ezzel szemben az államügyvéd a kereset elutasítását kérte. A tábla hosszas tanácskozás után elutasította az építőmesterek keresetét azzal az indoklással, hogy az Építészeti Akadémiához és az illetékes minisztériumhoz kell fordulniok szerzett jogok elismertetése érdekében.

Harminc százalékkal leszállították a bucarestii mintavásár helypénzeit

Augusztus 25 a jelentkezési határidő

Lapjelentések szerint a bucaresti-i vásár és kiállítás, amelynek védnökségét Oficiálie vállalta, szervezési munkálatait pedig maga a kereskedelmiügyi miniszter végzi, olyan nagyarányúnak ígérkezik, hogy az a háború utáni kiállítások közül messze kimagasló. Arad iparának legjava is képviselteti magát a vásáron, a Textilgyár, báró Neuman Károly másik két iparvállalata, valamint Arad nagyiparosai is részt vesznek a kiállításon, amely iránt máris hatalmas érdeklődés nyilvánul meg.

A vásárprogram részletes kialakulása szempontjából rendkívül fontos, hogy vasárnap Cezar Popescu, a vásár elnöke Aradra érkezett és megbeszélést folytatott Trimbitioni Traian iparfelügyelővel az Arad iparosainak nyújtandó kedvezmény ügyében. Nagy kedvezménynek kell betudnunk, hogy a helypénzeket

harminc százalékkal leszállították,

valamint azt is, hogy a jelentkezési határidőt augusztus 25-ig meghosszabbították, ezzel akarták alkalmat adni arra, hogy minden iparos részt vehessen a nagyszabású kiállításon.

Egyben a rendezőség felkéri az iparosokat, hogy a jelentkezési íveket augusztus 25-ig küldjék el a vezérbizottsághoz, Str. Clemenceau 6. szám alá, mert a később beérkező jelentkezéseket nem veszik figyelembe. Egyben közöljük az érdekeltekkel, hogy értesítéseink szerint a vásárt

szeptember 6 helyett szeptember 15-én nyitják meg.

A vásár az ország iparának történetében hatalmas eseménynek ígérkezik, amelynek sikerét a rendezőség összeállítása és annak alapos munkája már egymagában is biztosítja.

Az aradi építőiparosok szindikátusa megfeleltette az építészeti bizottság határozatát

Az Aradi Építőiparosok szindikátusa a napokban az alábbi felelősséget nyújtotta be a polgármesteri hivatalnak:

Aradvárosi Tekintetes Interimár Bizottságának.

Alulírott, az Aradi és Aradvideki Építőiparosok Szindikátusának elnöke, a vezetésem alatt álló Szindikátus nevében tisztelettel tudomására adom a tekintetes Interimár Bizottságnak

felelősségünket

az Aradvárosi Építészeti Bizottság f. hó 17-iki ülésében hozott azon javaslata ellen, mely szerint ezen Bizottság tagjai hivatalos felhatalmazást nyerjenek a város területén folyó építkezések ellenőrzésére.

Felelősségünk indoklására alábbiakat van szerencsém előadni:

A Szindikátus építőmesteri képesítéssel bíró tagjainak legnagyobb része Szindikátusunkból még a múlt év őszén kilépett egy nézeteltérés következtében, amely ezen Szindikátus akkori vezetősége, nevezetesen annak akkori elnöke és a tagok többsége között felmerült és attól kezdve a

GAVALLERIA.

János gazda éppen akkor ér haza, amikor két ismeretlen férfi jön ki a portájáról.

— Hát kendek mi járatban voltak nálam? — kérdezte a két ismeretlentől.

— Gyűjteni voltunk az új templomra.

— És mit adott a feleségem?

— Egy tojást.

János gazda rosszalólag csóválja a fejét és visszahívja a két idegent. Bent átad nekik még egy tojást és önérvényes hangon mondja:

— Ha templom, hát legyen templom!

kilépett tagok minden uton-módon megkísérelték, hogy a hatóságok és a közönség előtt Szindikátusunkat, — amely továbbra is, az ő kilépésük dacára törvényes alapon működik, — diszkreditálják.

Hivatkozunk a tekintetes Interimár Bizottság jóindulatára és emberséges érzületére, midőn kérjük, méltóztatásuk a fent említett javaslat fölött pálcát törve, annak megsemmisítését elrendelni.

Ezen határozat jóváhagyását sajnáljuk kellene tekintenünk tagjaink érdekeivel szemben, miután ezáltal az Építészeti Bizottság vállalkozó tagjainak, akik így is fölös számban vannak képviselve ezen Bizottságban, szemben Szindikátusunkkal, amelynek ezidőszáig egyetlen kiküldött tagja sem ül a Bizottságban, hivatalos hatalom adatnék arra, hogy legjobb belátásuk szerint továbbra is diszkreditálhassák Szindikátusunkat és annak tagjait, akik nem tartoznak az ő érdekeltségük körébe.

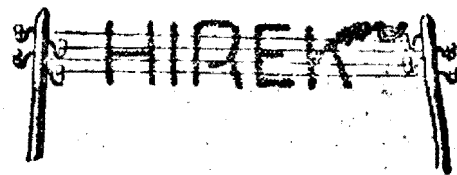
Ez alkalommal azon tiszteletteljes, de határozott kérelemmel fordulunk a tekintetes Interimár Bizottsághoz, méltóztatásuk nekünk megengedni, hogy Szindikátusunk kebeléből mi is kijelölhessük legalább öt tagunkat ezen Bizottságba, akik ott Szindikátusunk tagjainak érdekeit képviselhessék és megvédhessék.

Azon reményben, hogy a tekintetes Interimár Bizottság tekintetbe fogja venni jogos és indokolt kérelmünket és méltányos és legális módon fog határozni, kérem, fogadják úgy magam, mint Szindikátusunk nevében megkülönböztetett tiszteletünk biztosítását.

Arad, 1934 augusztus 20.

A Szindikátus elnöke.

BOZSIK ERNŐ S. K.

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, félévre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, félévre 150 lej, negyedévre 75 lej.

Hirdetés négyzetcentiméterenként 4 lej. Éves kötéseknek árenda.

Redactia si administratia — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und administration Arad, Caminul Industriilor-Iparos Otthon.

HAVANCSÁK JÓZSEF

ÉLT 70 ÉVET

Ez volt a koporsójára írva. A másik oldalon: meghalt 1934 augusztus 20-án. A koporsót ősi szokás szerint négy csizmadiamester vitte az első temető halottas házától a sírig a pap és a kántor hangos zsolozsmái között. A halotti szertartás befejezése után a koporsó sírba tételekor a Gutenberg dalárda szivettépő gyószárára csatlakozott fel...

A sírt emberek százai könnyes szemekkel és elszorult szívvel állták körül. Pedig csak egy szegény iparost, egy egyszerű csizmadiamestert kísérték utolsó útjára, a fekete zászló alatt felsorakozott szaktársai. Azután a zászlótartó utolsó üdvözléssel meghajtotta a zászlót a sír felett...

Két Havancsák-testvér gyakorolta a csizmadia mesterséget Aradon. Az idősebb, Lajos, vezérezrepre hívatott világos fej, jó szónok, míg a fiatalabb, a most elhunyt József, a bohém természetű, öröklődő daloló, vig cimbor, aki több évtizeddel élte túl a bátyját. A csizmadia mesterséggel egy időben felhagyott. A „Házam Kávéház” és a „Hét vezér” vendéglőse lett, de anyagi sikerek ezen a pályán sem kísérték. Ismét visszatért a lábszíjhoz. Késő öregségéig dolgozott, míg előhaladott érelmeszesedése következtében előállott agyvérzés nem folytatta meg beszéd képességétől és néhány nap múlva életétől is.

Az egész életében nehéz gondokkal küzdő Havancsák Józsefet, amikor társaságba került, mintha kicsérélték volna. A legkellemesebb társalgóvá, vidám csalogánnyá változott át. Csapongó jókedve magával ragadta az összes jelenlevőket.

Az utóbbi években mind ritkábban és ritkábban volt alkalma erre. A csizmadia hagyományos hushagyókédi reggelijén, amely sokszor csak másnap ért véget, élte ki magát. A sokszor százötven főből álló társaságot, amelyben a valódi csizmadiaikon kívül a város és az iparoság vezetői is megjelentek, hogy a tiszteletbeli csizmadia rangot elnyerjék, mókáival és felszólalásaival Havancsák József mulattatta a legjobban. Ha kieresztette mély baritonját, lelkesedést, színt, hangulatot teremtett, amely örökre felejthetetlen marad mindazoknak, akik a régi iparos hagyományokon keresztül tanulták becsülni és szeretni benne az embert és az iparost.

Az általános részvét, amit Havancsák József halála kiváltott, igazolja, hogy milyen nagy ürt hagy maga után az, aki iparostársai szeretetét nemcsak megszerezni tudta, hanem egy egész életet át megtartani is.

Emléke áldott legyen!

R. Gy.

BŐRBERSZERZŐ SZÖVETKEZETET ALAPÍTANAK A CLUJI CIPÉSZEK.

A cluji cipészek vasárnap gyűlést tartottak az ipartestület székházában. A népes gyűlésen Biró Lukács elnökölt. Elhatározták, hogy bőrberzerző szövetséget alapítanak, mert a bőrkereskedők a bőr- és talpárak árát indokolatlanul fel emelték. Bizottságot küldtek ki az alapszabályok kidolgozására és propagandabizottságot alakítottak, amelynek az a feladata, hogy a gyűlésen meg nem jelent cipészeket is megnyerje a szövetségnek.

Culori preservative

CONTRA
BUGINEI

HELLONIUM

product de calitate pt.

Fond și de acoperit

in toate nuanșe.

Să ceară
oierie speciale!

HEL-LA

Laborator
Chimic Arad,
Strada Timineasca 27.MUNKAKAMARAI FIÓKINTÉZETEK
FELALLITÁSÁNAK MÓDOZATAI A
MEGYEI SZÉKHELYEKEN.

A Monitorul Oficial 187. száma hozza a munkaügyi minisztérium 53.362 számú rendeletét, amelynek értelmében, ha a munkakamarai választók száma a megye székhelyen és a megyében összesen meghaladja az 5000-et, a munkakamara, amelynek körzetéhez az illető megye tartozik, megyei fióként létesít.

A megyei fiókat bizottság vezeti, a mely a következő személyekből áll:

a) A munkaügyi minisztérium egy kiküldöttje b) egy munkás c) egy magánhivatalnok; d) egy iparos.

A b, c, d, pontok alatti tagok mellett egy-egy helyettes fog állni.

Ez a bizottság 3 tag jelenléte esetén határozatképes.

A bizottság elnökét a minisztérium nevezi ki a fent nevezett tagok közül. A bizottság tagjait szintén a minisztérium nevezi ki.

Ajánljuk versenyen felálló
géphajtó-és tömítő-köteleinket,

malom- és transport hevedereinket. Kókusz-szőnyeg, lábtörő, grádli, butorszövet, plüss, arik, butorugó, mindenféle kárpitoskellék. Zsák, zsinag, kötel, ponyva, ömlő, kender, len, és juta-gyártmányok

Schönberger és Grünstein R. T.

Arad, új Neuman ház

SIEG UND PLATZ.

Richter: „Sie waren Augenzeuge der Schlagerie zwischen dem Ehepar. Erzählen Sie uns, wie die Sache vor sich ging.“

„In den ersten beiden Runden schien der Mann überlegen; dann aber zeigte die Frau gute Fussarbeit und ihre Linke war schnell und sicher. Nach meiner Meinung muss man ihr einen Sieg nach Punkten zusprechen!“

JULIU LINK

Dentist—Fogász

diplome medaille

Timisoara, L. Sft. Gheorghe No. 6.
(v. Arany Szarvas-épület)

— Védelmet kérnek az aradi pékek a kontárraktárak ellen. Az aradi sütőiparosok kérték, hogy a város rendszabályozza meg az engedély nélkül működő pékeket, akik a becsületesen adózók megélhetését veszélyeztetik. A város vezetősége a helyzet tanulmányozása után megteszi a szükségesnek mutató lépéseket.

SALAMONI ITELET.

Mikor készen lett az új falusi hid, felmerült a probléma, hogyan próbálják ki. Hosszu tanakodás után úgy döntöttek, hogy döntsön a nehéz kérdésben a politikus eszméi. Aki is mikor megkérdezték, így döntött:

— Majd keresztülküldjük rajta az anyósomat. Ha nem szakad le: jó, ha leszakad: még jobb!

DEFINITION.

„Was ist das Eherecht?“

„Die Gesamtheit aller Rechte, die der Ehemann besass, ehe er heiratete.“

REGATI TAXISOK PRIVILEGIZÁLTAK A
REGI KIRALYSÁG ÚTVONALAIT.

Különös eset foglalkoztatja a petrosani taxisokat. Toderas Béla ottani taxitulaadonost egy utja alkalmával Targu-Jiu és Craiova között Potaneanu autóbusszállalkozó feltartóztatta és két csendőr asszisztenciája mellett testi fenytésben részesítették, mert „azon a vonalon csak az ő autóbusszai bonyolíthatnak le személyszállítási forgalmat”. Toderas illetékes helyen panaszt nyújtott be, mire Bucurestiből Petrosaniba szállt ki egy Babanescu nevű inspektor, aki elégtétel helyett az erdélyi taxist 500 lejre bírságot és megfosztotta közlekedési engedélyétől. Toderas érdekében hiába lépett fel Miocu Romulus dr. megyei prefektus, mert az engedélyt máig sem kapta vissza.

A furcsa eset fejleményei, hogy a regati országutakon az utkaparók megállítják az erdélyi taxikat. A targu-jiui csendőrszárnyparancsnokság állítólag úgy rendelkezett, hogy hetenként csak egyszer szabad a vonalon közlekedniük.

LEERE.

Der Lehrer erklaert seinen Schülern den Blutkreislauf und fragt: „Angenommen, ich stünde auf dem Kopf... wohin würde das Blut meines Körpers laufen, Hans?“

„In den Kopf, Herr Lehrer.“

„Gut, aber woher kommt es dann, dass mir das Blut nicht in die Füße laeuft, wenn ich auf den Beinen stehe?“

„Weil Ihre Füße nicht hohl sind, Herr Lehrer.“

AUGUSZTUS 25-ÉN ÉS 26-AN TARTJAK
A SALONTAI IPAROS DALÁRDA
75 ÉVES JUBILEUMAT.

A salontai Iparos Dalegylet fennállásának 75 éves évfordulója alkalmából, — mint már jelentettük, — nagyszabású ünnepséget rendez. Az ünnepségeket e hó 25-én és 26-án tartják meg. A jubiláris ünnepen országos dalárda-versenyt rendeznek, amelyre óriási ambícióval készül Kardos Ferenc karnagy vezetésével a jubiláns dalárda is. A versenyre több, mint tíz dalárda és mintegy ezer résztvevő jelentette be eddig megjelenését.

ATÓROKLÓDES.

Kohn kissé későn nősült. Fiatal nőt vett ugyan feleségül, de a reményei nem valósultak meg, mert nem lett gyerek.

Kohn ekkor egy szép napon elment Voronovhoz és egy fiatalító műtétet rendelt, amit a híres orvos vállalt is.

— Igen, igen, de nix majom! — mondta Kohn. — Belém egy bikát oltsón be.

A műtét megtörtént. Egy év múlva Kohn meglátogatta a professzort.

— Na, Kohn ur, van gyerek? — kérdezi az lelkenedve.

— Gyerek az még nincs, — mondta Kohn, — de szarvam már van...

EGYETLEN HELYET NEM KAPOTT AZ
IPAROSSÁG SATUMARE BETEGSEG-
GÉLYZŐ PÉNZTÁRÁNAK IDEIGLENES
BIZOTTSÁGABAN.

Mint értesülünk, a napokban váratlanul és minden indokolás nélkül felfüggesztették Satumaren a munkásbiztosító pénztár igazgatóságát és a helyébe időközi bizottságot neveztek ki. Mig a régi igazgatóságban a satumarei iparosság megfelelő képviselettel bírt, az új időközi bizottság tagjai közé egyetlen iparost se neveztek ki. Annál erőteljesebb képviselettel bírnak a bizottságban a szociáldemokraták. A furcsa kinevezés háttérében politikai okokból létrejött paktumot sejtene.

— Az újabb kontingentálási rendelet károsan befolyásolja a román-magyar kereskedelmi tárgyalásokat. A kormány azon intézkedése, amely a külföldi áruk behozatalának husz százalékos leszállítását célozza, súlyos nehézségeket okozott a Magyarországgal most folyó kereskedelmi tárgyalások során. Magyarország jelentős elhelyezkedési piac a román produktumok számára és így érthető okokból azt igyekszik elérni, hogy külkereskedelmével szemben ne alkalmazzanak megszorításokat a román piacokon.

Aradi Iparosok Temetkezési
Segélyző Csoportja

Directiunea Grupelor de Ajutor de Inmormantare a Industrișilor din Arad face cunoscut membrilor cari sunt in restanță cu cotizațiile lor, să achite restanța in interesul lor propriu, fiindcă in conformitatea §-lui 14 și 15 din statute calitatea lor de membri respiră automatic, adică dacă membrul decedează între timp, nu se poate acorda ajutorul. Cotizațiunile sunt scadente după următorii membri decedați:

Az aradi Iparosok Temetkezési Segélyző Csoportja igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálozási járulékaikkal hátralékban vannak, azt saját érdekükben rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatice megszűnik, azaz ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható. A fizetés a következő elhunyt tagjaink után esedékes:

In grupa A. csoportban 787. Stefan Nemes István.

In grupa B. csoportban 780. Stefan Kálnoky István.

Aradi Polgári Jótékony
Egyesület

Directiunea Grupelor de Inmormantare a Reunitei Civile de Binefacere din Arad prin prezenta comunică cu asociații, că cotizațiunile de dces sunt scadente până la numărul curent:

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Temetkezési Csoportjai igazgatósága ezúton közli i. t. tagjaival, hogy a halálozási járulékok a következő számadókig esedékesek:

In grupa I. csoportban 707. Bogdan Adrian.
— In grupa II. csoportban 801. Bontia Todorné, 802. Kuborcsik Mihályné.

Rugám membris a anunța schimbările de domiciliu la efectuarea §-ții cotizațiilor

Kérjük tagjaink lakcímváltozásait a halálozási járulékok rendezésével egyidejűleg bejelenteni.

NEM AD GYÓGYSZERT HUEDINBEN
A BETEGSEGÉLYZŐ.

Súlyos panaszok hangzanak el a kis város iparostársadalma részéről a betegsegélyző pénztár ellen. A panaszok szerint a betegsegélyző pénztár olyan tekintélyes összegeket szed be, amelyeket alig képesek fizetni, de ha valaki beteg lesz, a kellő mértékben nem siet támogatására. Nemrégiben súlyos beteg lett Papp György altalomszter, akit hosszabb ideig kezeltek Clujon. Annnyira felgyógyult, hogy haza térhetett, de tovább is orvosságot kellett szednie. A receptet Papp bemutatta a betegsegélyző pénztárnak, hiszen hetenként csak saját magáért harminc lej fizet, de a betegsegélyző azzal utasította el, hogy a receptben feltüntetett orvosságok nagyon drágák és így nem áll módjában kiadni. A panaszok egész tömegét lehetne felhozni, de ennyi is elég, hogy felhívjuk az illetékesek figyelmét a huedini betegsegélyző pénztár eljárására.

FELESLEGES FENYÜZÉS.

Grünék új lakásukat mutatják meg Kohnnak. Mikor a fürdőszobára kerül a sor, Kohn hamiskásan megfenyegeti az újjával Grünit:

— Á, á, már flancolnak is?!

KONTARRAZZIA CAREI-MAREN.

A carei ipartestület az elsőfoku iparhatóság támogatása mellett az egész város területére kiterjedő razzíát tart az iparendedély nélkül működő kontárok ellen. Az ipartestület körlevélben szólította fel tagjait, hogy az egyes iparágakban garázdálkodó kontárokat jelentsék be az ipartestületnél, mivel a legszigorubb eljárást indítják mindazon iparosok ellen, akik iparendedély nélkül dolgoznak.

MEGKÖNNYEBBÜLES.

Csiperke ur jegy nélkül utazik a vonaton. Egyszerre a kupéba lép egy marcona alak és Csiperke mellének szegyez egy hatalmas revolvert.

— Te jó Isten! — mondja rémülten Csiperke, de közben észre veszi a rabló kezében a fegyvert. Megkönnyebbülten felsóhajt:

— Jaj, de megijedtem. Azt hittem, hogy az ellenőr...

Tipogr. ERDELYI HIRLAP nyomda.